

PREOCUPĂRI DE ARHEOLOGIE ÎN JUDEȚUL SĂLAJ OGLINDITE ÎN DOCUMENTE DIN ANII 1870—1950

Urmele vieții omenești, a căror dovadă o fac obiectele ieșite la iveală chiar și în urma plugului, de pe întinsul județului Sălaj, au trezit încă de sute de ani preocuparea și interesul pentru arheologia acestor locuri.

Începutul săpăturilor organizate științific, în urma cărora au ieșit la lumină obiecte de valoare cît și numeroase pietre cu inscripții, multe pierdute poate, sau zidite în alte clădiri, le cunoaștem din publicațiile semnate de Wolfgang de Behlem (1690), Finály Henrik (1864), Torma Károly, A. Cosma, Gr. Tocilescu, Téglás Gábor, I. Marțianu, Constantin Daicoviciu, etc.

Limesul roman de pe culmile Meseșului a constituit obiectivul care a atras dintotdeauna pe arheologi. În lucrările lor sînt cuprinse rezultatele săpăturilor, obiectele descoperite, concluzii științifice, dar nu și munca depusă de organele administrative pentru alocarea de fonduri, sau formarea unui muzeu în vederea valorificării culturale și științifice a obiectelor descoperite. Despre aceasta aflăm citind filele documentelor arhivistice, nestudiate pînă în prezent.

Documentele păstrate în depozitele filialei Arhivelor Statului din Zalău, referitoare la primele preocupări pentru înființarea unui muzeu județean, la primele săpături arheologice, la trezirea interesului față de comorile antice existente în această zonă se pot împărți în patru categorii:

a). Înființarea Asociației Muzeistice din Sălaj și preocuparea acesteia alături de municipiul comitatului Sălaj pentru crearea unui lăcaș de păstrare a obiectelor de muzeu;

b). Propuneri și realizări privind săpăturile arheologice din zona Meseșului;

c). Asigurarea bazei materiale pentru activitatea arheologică;

d). Păstrarea și conservarea monumentelor descoperite și dezvelite.

Documentele pe care le publicăm oglindesc momentele cele mai semnificative privind preocupările autorităților locale și ale instituțiilor de știință din Transilvania pentru grija față de salvarea acestor vestigii arheologice, care reflectă fidel existența populației dacice și romane pe aceste meleaguri ale Silvaniei.

Încă, în secolul al XIX-lea, autoritățile administrative au făcut încercări pentru înființarea Asociației Muzeistice a comitatului, care s-a realizat la 30 decembrie 1880. Scopul și activitatea Asociației erau stabilite în statutul ei din 30 mai 1881. Însă problema organizării unui lăcaș pentru depozitarea și expunerea obiectelor arheologice a rămas nerezolvată.

Între multiplele documente se găsește o scrisoare a academicianului maghiar Téglás Gábor, care în toamna anului 1906 a făcut cercetări în zona Meșesului și a ajuns la concluzia că prima dată ar trebui cercetat teritoriul locuit în trecut de dacii liberi, adică teritoriul de Nord și Vest al județului, unde el a găsit multe urme de așezări și „cetăți” dacice.

Intrucât documentele redau în mod fidel și sugestiv preocuparea înaintașilor noștri, privind cunoașterea trecutului poporului nostru, în continuare le publicăm și prezentăm regestul acestora.

Arhivele Statului din Zalău nu dispun de alte documente în legătură cu această problemă. Preocupări pentru înființarea unui muzeu în Sălaj au existat și în perioada dintre cele două războaie când a ființat un mic muzeu al asociației Astra. Dar un adevărat muzeu nu a fost înființat decât în anul 1950 prin grija regimului nostru socialist.

ERNEST WAGNER

ANEXE

Rezumatul documentelor

I

1878, aprilie 12, Zalău: Proces-verbal încheiat în Adunarea generală a Comitetului municipal al Comitatului Sălaj, referitor la modificarea Statutului Asociației Muzeistice a comitatului Solnocul de Mijloc.

Arh. Stat. Zalău, fond. Prefectura județului Sălaj, Adunarea generală, Registrul proceselor verbale, nr. 820/1878, f. 30 v. 31.

II

1878, iunie 12, Zalău: Adresa delegației de înființare a Asociației Muzeistice a comitatului Sălaj, privind posibilitățile de asigurare a spațiului necesar noului muzeu al comitatului.

Arh. Stat. Zalău, fond. Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, adm. nr. 3830/1878, orig.

III

1880, decembrie 30, Zalău: Procesul verbal al adunării de constituire a Asociației Muzeistice a comitatului Sălaj.

Arh. Stat. Zalău, fond. Asociația Muzeistică, Proces. verbal. din 1880.

IV

1881, mai 30, Zalău: Statutul Asociației Muzeistice a comitatului Sălaj. /Extras/.

Arh. Stat. Zalău, Szilágy vármegye szabályrendeletei és közérdekű határozatai, (Regulamentele și hotărârile comitatului Sălaj) Zalău, 1907, p. 287—296.

V

1881, septembrie 26, Zălau: Proces-verbal încheiat cu ocazia reorganizării Asociației Muzeistice a comitatului Sălaj.

Arh. Stat. Zălau, fond. Asociația Muzeistică, Proces-verbal din 1881.

VI

1906, decembrie 15, Budapesta (R. P. Ungaria): Téglás Gábor, membru corespondent al Academiei maghiare, propune cercetarea cetăților dacice din văile Crasnei și Someșului.

Arh. Stat. Zălau, fond. Prefectura județului Sălaj, vicecomite, nr. 394/1907, doc. 13356/1906

VII

1907, iunie 19, Budapesta (R. P. Ungaria): Adresa Academiei maghiare, privind săpăturile arheologice propuse de membru corespondent Téglás Gábor.

Arh. Stat. Zălau, fond. Prefectura județului Sălaj, vicecomite, nr. 394/1907, doc. 6672 din 1907.

VIII

1907, iulie 5, Zălau: Vicecomitele Comitatului Sălaj anunță pe Téglás Gábor, membru corespondent al Academiei maghiare, că lucrările de săpături arheologice pe teritoriul comitatului au fost contractate cu Asociația Muzeistică din Transilvania.

Arh. Stat. Zălau, fond. Prefectura județului Sălaj, vicecomite, nr. 394/1907, doc. 6672 din 1907.

IX

1908, febr. 27, Zălau: Extras din procesul verbal încheiat la 27 febr. 1908, cu ocazia adunării generale a Comitetului municipal al Comitatului Sălaj, cu privire la contribuția comitatului la cheltuielile săpăturilor arheologice de la Porolissum cu 2000 coroane.

Arh. Stat. Sălaj, fond. Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, 13829/1943.

X

1908, martie 11, Cluj: Adresa Asociației Muzeistice din Transilvania cu privire la săpăturile arheologice de la Porolissum, delegarea profesorului Dr. Pósta Béla pentru conducerea lucrărilor.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite dos. 1920/1908

XI

1908, apr. 15, Zălau: Extras din procesul verbal încheiat la 15 aprilie 1908, cu ocazia adunării generale, a Comitetului municipal al Comitatului Sălaj, privind începerea săpăturilor arheologice de la Porolissum, conduse de Dr. Pósta Béla.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura județului Sălaj, vicecomite, dos. 13829/1943.

XII

1941, august 16, Cluj: Adresa Institutului de istorie al Universității din Cluj, cu privire la reorganizarea șantierului arheologic de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, 13829/1943.

XIII

1942, martie 3, Cluj: Adresa Muzeului Transilvaniei cu privire la redeschiderea șantierului săpăturilor arheologice de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 13829/1943.

XIV

1942, martie 4, Cluj: Adresa Muzeului de Istorie al Transilvaniei cu privire la reorganizarea șantierului arheologic de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, dos. 13829/1943.

XV

1942, martie 17, Zălau: Ordinul vicecomitelui cu privire la asigurarea securității săpăturilor și păzirea lor.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, dos. 13829/1943.

XVI

1943, mai 13, Cluj: Cererea de ajutorare a Muzeului Transilvaniei, trimisă către Biroul Național al Turismului din Budapesta, cu privire la înființarea unui punct turistic la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 8594/1943.

XVII

1943, iunie 8, Zălau: Cererea lui Dr. Radnóti Aladár, conducătorul săpăturilor de la Porolissum pentru un ajutor de 1000 Pengő.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Jud. Sălaj, vicecomite, 2048/1944.

XVIII

1943, iunie 30, Zălau: Adresa Comitatului Sălaj, către Dr. Radnóti Aladár, conducătorul săpăturilor arheologice de la Porolissum, cu privire la stadiul lucrărilor.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 11237/1943.

XIX

1943, iulie 1, Zălau: Hotărîrea Comitatului Sălaj, privind ajutorarea săpăturilor arheologice din Porolissum cu 1000 Pengő.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura județului Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XX

1943, iulie 1, Zălau: Delegația specială a lui Dr. Radnóti Aladár, eliberată de Muzeul de istorie al Transilvaniei, pentru conducerea săpăturilor arheologice din Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Județului Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XXI

1943, iulie 19, Zălau: Adresa Comitatului Sălaj, către Consiliul Economic al Transilvaniei din Cluj, privind desfășurarea săpăturilor arheologice de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, doc. 11237/1943.

XXII

1943, iulie 29, Cluj: Adresa Biroului Național pentru Turism al Transilvaniei cu privire la ajutarea săpăturilor de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 8594/1943.

XXIII

1943, iulie 31, Zălau: Adresa Comitatului Sălaj, către Ministerul Comerțului cu privire la ajutarea săpăturilor arheologice de la Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, 8594/1943.

XXIV

1943, iunie 8, Zălau: Adresa Muzeului de Istorie al Transilvaniei cu privire la virarea ajutoarelor aprobate pentru săpăturile din Porolissum, direct în contul Muzeului.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, 2048/1944.

XXV

1943, oct. 25, Zălau: Hotărârea Comitatului Sălaj, privind ajutorarea săpăturilor arheologice din Porolissum cu 200 Pengő.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XXVI

1944, febr. 1, Cluj: Scrisoarea lui Roska Márton, directorul Muzeului de Istorie al Transilvaniei, privind înființarea Muzeului județean.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XXVII

1944, febr. 25, Zălau: Ordinul vicecomitelui Comitatului Sălaj, cu privire la înregistrarea obiectelor arheologice în scopul înființării Muzeului județean.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura jud. Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XXVIII

1944, febr. 25, Zălau: Adresa Vicecomitei către Direcția Colegiului Wesselenyi cu privire la înființarea Muzeului județean în incinta Colegiului.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, vicecomite, dos. 2048/1944.

XXIX

1949, dec. 14, Cluj: Adresa Institutului de Istorie și Filologie din Cluj al R.P.R., adresată Comitetului Provizoriu al Județului Sălaj, în care interzice scoaterea pietrei din cetatea Porolissum.

Arh. Stat. Sălaj, Prefectura Sălaj, Nr. 29870/1949 f. 3, original.

I. Alispán Dull László volt Közép Szolnok megye közönsége által alkotott és fel-sőbb helyen is jóváhagyott múzeum egyleti alapszabályokat azzal terjeszti be, hogy amennyiben az új szervezéssel ezen szabályoknak módosítása, illetőleg a régi Közép Szolnokhoz kapcsolt területekre is kiterjesztése szükségessé vált, kéri, hogy amennyiben ezen a volt Közép Szolnok megye által alakítani célba vett múzeum egylet létrehozása Szilágy megyére is üdvösnek találtamék, azok vizsgáltsanak át, az azokon szükségesnek talált módosítások tétessenek meg, a végleg összeállítandó alapszabályok megerősítés végett a kormányhoz terjesztessenek fel, s megerősítés után ezen annyira fontos közművelődési egy'et életbe léptetése iránt a szükséges intézkedések tétessenek meg.

A volt Közép Szolnok megye által alakítani célba vett megyei múzeum egylet létrehozása közművelődésünk érdekében üdvös és kívánatos lévén, annak megvalósítása, ezennel kimondatik, ehhez képest az alapszabályokban „Közép szolnok megye zilahí” helyett „Szilágy megyei” tétetni, az egylet létrehozása céljából szükséges előintézkedések megejtésével elnökül felkért főispán úr Ó méltósága vezetése alatt Br. Bánffy Elek, Baczó Gábor, Barbulovics Alimp, Benkő Lázár, Borbély Sámuel, Dombó Károly, Dull László, Éltető Elek, Faluvégi Albert, Fodor Elek, Br. Györffy Lajos, Incze Károly, Kacz Jakab, Kerekes József, Kiss Endre, Kiss Lajos, Kozma Endre, Lázár Ferenc, Láng Fülöp, Lőrinczy György, Mezey Albert, Müller János, Nagy László, Pap György, Pungur Gyula, Sántha Dezső, Szikszay Lajos, Triff Gábor, Varga Endre, Br. Wesselenyi Miklós és Dr. Zoványi József bevásztásával alakított létesítő bizottság, eljárása credményéről jelentésének bevárása mellett kiküldetni határozatik.

Ezen határozatról főispán ur Ó méltósága az alapszabályok egyik példánya kapcsában — tagok jegyzőkönyvi kivonaton értesítendő.

1 Traducere:

Vicecomitele Dull László a înaintat statutul asociației muzeistice conceput de cetățenii fostului comitat Solnocul de mijloc și aprobat și de forurile superioare și întrucât după noua organizare teritorială a devenit necesară extinderea regulamentului și asupra părților atașate vechiului comitat al Solnocului de mijloc, în măsura în care crearea acestei societăți propusă de fostul comitat Solnocul de mijloc, este binevenită și comitatului Sălaj, cere ca regulamentul să fie revizuit făcându-se modificările necesare iar statutul finalizat să fie înaintat guvernului spre aprobare. După obținerea aprobării să se ia măsurile necesare pentru înființarea acestei importante asociații culturale.

Asociația Muzeistică județeană, propusă de comitatul Solnocul de Mijloc, fiind binevenită și necesară pentru viața noastră culturală se consideră înființată cu acest act. În statut se va folosi în loc de „din comitatul Solnocul de Mijloc” formula „din comitatul Sălaj”. Comisia de organizare prezintă de comitele comitatului și având ca membrii: baronul Bánffy Elek, Baczó Gábor, Barbulovics Alimp, Benkő Lázár, Borbély Sámuel, Dombó Károly, Dull László, Éltető Elek, Faluvégi Albert, Fodor Elek, baronul Györffy Lajos, Incze Károly, Kacz Jakab,

Köröcs József, Kiss Endre, Kiss Lajos, Kozma Endre, Lázár Ferenc, Láng Fülöp, Lőrinczy György, Mezey Albert, Müller János, Nagy László, Pap György, Pungur Gyula, Sántha Derső, Szikszay Lajos, Triff Gábor, Varga Endre, baronul Wesselényi Miklós și dr. Zoványi József va depune un raport despre activitatea desfășurată. Domnul comite va fi înștiințat despre hotărârea noastră prin trimiterea unui exemplar al Statutului, iar membrii prin extrase după procesul verbal.

II.

Szilágymegyei tekintetes bizottságának
Zilahon.

Tekintetes megyei bizottság!

A tekintetes megyei bizottság folyó évi április 9-én s folytatva tartott közgyűlésében 31 szám alól hozott határozattal kiküldött múzeum egyleti létesítő küldöttség mai napon tartott ülésében tanácskozás tárgyává tévén a Szilágymegyei múzeum egylet, illetőleg a Szilágymegyei múzeum létesítésére vezető módokat és eszközöket: célra vezetőnek találta mindenk előtt a létesítendő múzeum egylet részére tagok nyeresé végett a közönséghez felhívások és aláírási ívek kibocsátását, és szétküldését. Ezen felhívások szerkesztésével és szétküldésével a létesítő küldöttség elnöke, továbbá Pungur Gyula és Borbély Sámuel tagok biztatván meg, egy uttal a létesítő küldöttségnek ez ülésen jelen volt 14 tag magát a múzeum egylet aláírt tagjainak nyilvánította és készségét fejezte ki a kibocsátandó aláírási ívekre minél több tag aláírásának megszerzésére.

Szükségesnek találá továbbá a létesítő bizottság, hogy a múzeum számára most előre egy alkalmas helyiségről gondoskodás történjék. Ily helyiségül szemeltetett ki a megye házában a közgyűlési teremmel át ellenben levő kisebbik szoba, mely jelenben a számvetőség előszobája gyanánt üresen áll.

Tekintettel a múzeum felállításának és a múzeum számára gyűjtendő tárgyak megszerzésének kezdetben előforduló nehézségeire, e terem több évekre kielégítően az ez irányban fenn álló igényeket.

Midőn tehát a létesítő küldöttség a megyei közgyűlés idézett határozatának kívánságához eddigi működéséről ezen jelentését előterjeszti, egyuttal kéri a tekintetes megyei bizottságot, miszerint a felállítandó megyei Múzeum számára fenn kijelölt termet ideiglenesen átengedni és a szükséges átalakításokat eszközölni méltóztatásuk.

Kelt Zilahon 1878 június 12.

A Szilágymegyei Múzeum egylet létesítő küldöttsége

Baranyi
elnök

2 Traducere:

Către Înalta Comisie a Județului Sălaj, Zălau
Prea înaltă comisie județeană,

Comisia de organizare a Asociației Muzeistice delegată prin hotărârea nr. 31 aprobată de Înalta Comisie Județeană în ședința din 9 aprilie a.c., debătând — în ședința de azi — modalitățile de organizare a Asociației Muzeistice a Comitatului Sălaj, respectiv a Muzeului Comitatului, a găsit de cuviință ca înainte de toate să lanseze un apel către public și listă de adeziune pentru cooptarea de membrii susținători. Cu redactarea apelului și răspunderea lui au fost însărcinați: președintele comisiei de organizare împreună cu membrii Pungur Gyula și Borbély Sámuel. Cei 14 membrii ai Comisiei prezenți la ședință s-au declarat ca membrii cotizanți ai Asociației, luându-și obligația să obțină cât mai multe semnături pe listele de subscripție.

Comisia de organizare a găsit necesar să se îngrijească de pe acum de un spațiu potrivit pentru muzeu. În acest scop a fost desemnat antreul serviciului contabilității, care în prezent este gol, situat vis a vis cu sala de ședințe.

Avînd în vedere greutățile de început ale organizării unui muzeu și achiziționării pieselor, acest spațiu va satisface necesitățile timp de mai mulți ani.
Acum, cînd comisia de organizare, potrivit hotărîrii adunării generale pe comitat, își înaintează raportul de activitate, cerem forului tutelar să cedeze temporar sala amintită și să facă remediile necesare.

Zălau, 12 iunie 1878

Comisia de organizare a Asociației Muzeistice din comitatul Sălaj

Președinte

Baranyi

III. A Szilágymegyei Múzeum-Egyletnek Zilahon, 1880 december hó 30-án tartott alakuló közgyűléséről vezetett

Jegyzőkönyv

Jelen voltak:

1. Baranyi Ágoston, Szikszai Lajos, Hatfaludy Albert, Borbély Sámuel, Lőrinczy György, Czöndör Sándor, Molnár Lajos, Kiss Lajos, Balog Károly, Fodor Lázár, Pungur Gyula, Bíró József, Nagy Albert és Dénes Lajos.

Az elnöki széklet az ezen egylet létesítésére a megyei közgyűlés által kiküldött bizottság elnöke Baranyi Ágoston főispán elfogalván a megjelenteket üdvözli s előadja, hogy a bemutatott aláírási ívek szerint, az alakulásra megkívánt számú tagok aláíratkoztak és ennél fogva az egylet megalakításának útjában akadály nem áll.

Ezen bejelentés folytán a Szilágymegyei múzeum-egylet megalakultnak kimondatván a további tanácskozás vezetésére Baranyi Ágoston elnökül felkéretik, a jegyzőkönyv vezetésével pedig Dénes Lajos megbizatik.

2. Szikszay Lajos egyleti tag az egylet megalakulása felett örömet fejezve ki kinyilvánítja, hogy a.) oklevél-, b.) érem-, c.) cserép-, d.) kő- s bronz- és é.) kővületek gyűjteményét az egyletnek felajánlja s öröktulajdonát átadja.

Szikszay Lajos egyleti tagnak megyénk közművelődésének fejlesztése s ezen egyletnek felvirágoztatása iránt érzett meleg érdeklődéséről tanuskodó eme nagybecsű ajánlata, illetőleg ajándéka, hálás köszönettel fogadtatik s ezen jegyzőkönyvben is megörökítettetik.

3. Az egylet további megalakítása, illetőleg a tisztviselők és igazgató választmány megválasztása kerülővén szönyegre határozottatott, hogy addig míg az egylet alapszabályai véglegesen megerősítettnek csak ideiglenes tisztviselők s választmány választassanak.

Ehez képest: a) ideiglenes elnökké Baranyi Ágoston, b) igazgatóvá Szikszay Lajos, c) titkárrá Borbély Sámuel, d) pénztárnokká Molnár Lajos, és az igazgató választmány tagjaivá: Baczó Gábor, Balog Károly, Faluvégi Albert, Hatfaludy Albert, Kerekes József és Pungur Gyula megválasztatnak.

4. Az alapszabályokon változott viszonyokhoz képest igényelt némely lényegtelen módosítások tétetvén, —

elnök megbizatik, hogy azt a most folyó megyei közgyűlés elé terjessze s annak jóváhagyás és megerősítés végett a m. kir. Belügyminisztériumhoz leendő fölterjesztését a közgyűléstől kérelmezze.

Ezzel a gyűlés bezáratik.

Baranyi
elnök

jegyzette:
Dénes Lajos
megyei első aljegyző

3 Traducere:

Proces Verbal de constituire a Asociației Muzeistice din comitatul Sălaj din 30 decembrie 1880
1. Au fost prezenți: Baranyi Agoston, Szikszay Lajos, Hatfaludy Albert, Borbély Sámuel, Lőrinczy György, Czöndör Sándor, Molnár Lajos, Kiss Lajos, Balog Károly, Fodor Lázár, Pungur Gyula, Biró József, Nagy Albert și Dénes Lajos

Ocupînd locul prezidențial, comitele Baranyi Agoston, președintele comisiei de organizare a Asociației delegat de adunarea generală pe comitat, salută pe cei prezenți și arată că numărul semnatarilor cererilor de aderență fiind suficient de mare, constituirea Asociației nu întîm-pină nici un obstacol. În urma acestui anunț Asociația Muzeistică a comitatului Sălaj este declarată ca fiind înființată. Pentru conducerea consfătuirii este delegat Baranyi Agoston, iar pentru scrierea procesului verbal Dénes Lajos.

2. Exprimîndu-și bucuria în legătură cu înființarea Asociației, Szikszay Lajos, membru, declară că oferă și donează definitiv colecția sa compusă din: a. documente; b. monede; c. ceramică; d. monumente din piatră și bronzuri și e. exponate paleontologice. Oferta și donația membrului Asociației Szikszay Lajos, care dovedește un viu interes pentru cultura generală a comitatului și pentru înflorirea Asociației, a fost primită cu mulțumire și consemnată în procesul verbal.

3. Ajungînd la problema alegerii funcționarilor și comitetului de conducere a Asociației s-a hotărît ca pînă cînd Statutul nu este aprobat definitiv, să se aleagă doar funcționari și conducere provizorie. În acest sens: a. președinte provizoriu a fost ales Baranyi Agoston; b. director Szikszay Lajos; c. secretar Borbély Sámuel; d. casier Molnár Lajos, iar ca membrii ai comitetului de conducere: Baczó Gábor, Balog Károly, Faluvégi Albert, Hatfaludy Albert, Kerekes József și Pungur Gyula.

4. Se aduc statutului, datorită circumstanțelor schimbate, modificări mici, neesențiale. Președintele este însărcinat să le înainteze prezentei adunări generale pe comitat, cerînd aprobarea înaintării Statutului pentru confirmare la Ministerul de Interne.

Cu aceasta adunarea este închisă

Președinte

Baranyi

Notat: Dénes Lajos, prim vice notar al comitatului

IV. 142—1881

kyj. jkvi. sz.

A „Szilágy vármegyei Múzeum — Egylet” alapszabályai.

(Kelt Szilágy vármegye törvényhatósági bizottságának 1881. évi május hó 30-án tartott közgyűléséből.)

A m<agyar> kir<ályi> belügyminiszter bemutatási záradékkal ellátta 1881. évi június hó 28-án 31.488 sz<ám>a<latt>. A törvényhatósági bizottságnak e tárgyra vonatkozó régebbi határozatai: 112—1873, 225—1875, 3—1876, 12—1876, 31—1878, 744—1880, kyj. jkvi. számok.)

1. §. Az egylet címe: „Szilágy vármegyei Múzeum-Egylet”; székhelye Zilah.

2. §. Az egylet célja: Szilágy vármegye egész területén a történelmi múltat lehetőleg földeríteni s a múltá váló jelent megörökíteni; e végből felkutatni és egybegyűjteni mindazt, mi a tudomány, művészet, irodalom, az ipar és kereskedelem, a gazdaság és földmívelés, a politikai és közélet terén mint vármegyei nevezetesség feltűnt; a vármegye kitűnő férfiainak arcképeit, életrajzeit és műveit megszerezni, a koronként változó vármegyei népviseletet természetben, vagy fényképezve megőrizni; egybe gyűjteni az állat-, növény- és ásványország minden fajainak a vármegyében előforduló termés, vagy mívelés útján szerzett példányait; a vármegye történelmi értékű romjait a végenyészettől megóvni; a vármegyében elszortan létező régiségeket, történelmi emlékeket, okmányokat, nyomtatványokat, nemesi cimereket, községek pecsétjeit felkutatni s megszerezni, vétel, vagy adományozás útján egybegyűjteni, a meg nem szerezhető tárgyakról másolatot szerezni, a munka eredményét a Zilahon létesítendő s az egylet felállítása napjától s azon naptól, melyen az létre

jöt, Szilágy vármegye tulajdonát képező állandó múzeumban összpontosítani s a nagyközönség használatára, a régészet megkedveltetésére, a közművelődés terjesztésére s az ez iránti minél szélesebb körű érdekelttség felébresztésére a vármegye által e célra felajánlott nyilvános helyiségben kiállítani.

3. §. E cél elérésére az egylet, úgy a szakképzettek és szakkedvelők egyesítése, történelmi. közművelődési, régészeti, statisztikai és terményrajzi dolgozatok írása, kiadása s nyilvános felolvasása, mint nyilvános gyűlések és kirándulások tartása, alkalmas helyeken régészeti ásatások és történelmi nyomozások eszközzése, könyv- és levéltár berendezése, nemkülönbön műemlékek, régiségek tanulmányozása és ismertetése által törekszik.
.....
12. §. .... Az elnök minden nagyobb becsü leletekről s az egyes kirándulásokról az országos múzeum igazgatóságát eleve értesíteni s az ilytén kirándulások sikerét a titkár által sajtó útján is nyilvánosságra hozni tartozik.
.....
15. §. A múzeum igazgatója az egyleti tárlat felett örködik és felügyel, hogy a tárgyak minden szakcsoportban műértőileg meghatározotassanak, pontosan osztályozotassanak és számozott leltárba vezettessenek, melybe az adományozó nevét beírja, sőt értékesebb tárgyakról az adakozó nevét azokra külsőleg is feljegyzi, hogy ez által is minél többen buzditassanak adakozásra.
Az igazgató teendője: a választmány útatisása szerint eszközzendő régészeti kutatásokat és történelmi nyomozásokat intézni, azokról a választmánynak jelentéseket tenni s a közgyűlést megelőzőleg a múzeum állapotáról évi kimutatását felhasználás végett a titkárral közölni.
.....
19. §. Az igazgató választmány... meghatározza a kiadványokat s az azokra fordítandó összegeket, ... a vidéki kirándulások idejét és helyét megálapítja, bizottságokat nevez ki benyújtott s felolvasásra szánt munkák megvizsgálására, a beküldött régiségek, műtárgyak meghatározására ...
.....
22. §. A választmányi tagok az évnegyedes ülésekben felolvasásokat tartani jogosítván, ha azok az egylet szakába vágnak; de az elnöknek az értekezést előlegesen bemutatni kötelesek, ki azt a választmánnyal is közli. Értekezhetnek okmányokról és műtárgyakról írásban, vagy élőszóval; bemutathatnak ily tárgyakat, mások által irt s megbírált munkákat ismertethetnek ....
.....
25. §. A közgyűlés tárgyai: ... f). a törvényhatóságoknál és községeknél oly indítványok tétele, melyek a történelem, archeologiai, statisztika, művelődés és természettudományok iránt érdekelttség felébresztésére és ápolására céloznak.
26. §. Vidéki kirándulás tárgyai: nyilvános ülés szakértekezlettel; a történelem, az archeologia, statisztika, közművelődés és terményrajz érdekében buzditó beszédek, levél, könyvtári és népéleti bűvárlatok, régiségi kutatások s a talált tárgyak ismertetése.
27. §. A vidéki rendes kirándulás helyét és napját az egylet a választmányi üléseken évről-évre határozza meg, legalább 3 hónappal előre s a titkár időközben közzé teszi, rendkívüli kirándulás szükségé esetében ..., amennyiszer szükségeltetik, kirándulások tétethetnek.
.....
32. §. Az egylet által gyűjtött és részére ajándékozott ritkaságok, műkincsek, régiségek. könyvek, okmányok mind megannyi alkautrészei az egylet által Zilahon alapítandó régészeti, történelmi, művelődés-történeti s terményrajzi múzeumnak, melynek elidegeníthetetlen tulajdonát képezik. Feloszlás esetére... gyűjteménye... a zilahi ev. ref. főtanoda tulajdonába menend át, úgy mindazonáltal, hogy az minden más zilahi tanintézetnek is közhasználatul szolgáljon.....

4. Traducere:

142—1881 (numărul procesului verbal al adunării generale)

(extras)

Statutul Asociației Muzeistice a comitatului Sălaj

(datat la 30 mai 1881 în adunarea generală a comisiei juridice a comitatului Sălaj. Aprobata cu rezoluția nr. 31.488 din 28 iunie 1881 de către Ministerul de Interne. Hotărârile precedente ale comisiei juridice în legătură cu această problemă vezi sub nr. 112—1873; 225—1875; 3—1876; 12—1876; 31—1878; 744—1880)

1. Denumirea asociației este: „Asociația Muzeistică a comitatului Sălaj” cu sediul la Zălau

2. Scopul asociației: dezvăluirea trecutului istoric al comitatului Sălaj și perpetuarea prezenței care devine trecut; pentru aceasta să se cerceteze și să se adune la un loc tot ceea ce este remarcabil pe teritoriul comitatului Sălaj din punct de vedere al științei, artei, literaturii, a meșteșugurilor și comerțului, a agriculturii, a vieții publice și politice, să se achiziționeze portrete, biografii și opere ale personalităților comitatului, să se reprezinte portul popular prin veacuri schimbător prin piese originale sau fotografii, să se adune toate speciile zoo- botanice și geologice care se găsesc pe teritoriul comitatului; să se salveze de la distrugere monumentele istorice; să se exploreze și să se achiziționeze prin cumpărare sau donație, piesele arheologice dispersate, istorice, documentele imprimate, blazoanele nobiliare, sigiliile comunale, iar de pe obiectele neprocurabile să se efectueze copii. Începînd cu ziua înființării asociației rodul muncii se va centraliza și expune în muzeul comitatului, care urmează să ia ființă în spațiul oferit de comitat, în Zălau, cu scopul ca el să fie accesibil publicului larg, să contribuie la îndrăgirea arheologiei, la răspîndirea culturii și trezirea unui interes cît mai larg.

3. Asociația va urmări atingerea acestui scop prin unirea specialiștilor și amatorilor, expunerea și publicarea unor lucrări științifice cu conținut istoric, cultural, arheologic, statistic și științe naturale, prin adunări publice și excursii, prin cercetări istorice și săpături arheologice, prin înființarea unei biblioteci și arhive, precum și prin studierea și explicarea monumentelor și antichităților

12. Președintele are sarcina de a înștiința Direcția de Stat a Muzeelor despre descoperiri mai însemnate și despre excursii și să facă cunoscut publicului prin presă despre rezultatele acestor acțiuni

15. Directorul muzeului supraveghează expoziția avînd grijă ca toate obiectele să fie determinate, exact clasificate și înregistrate în inventar, unde se va nota și numele donatorului care se va menționa și pe piesele mai valoroase, pentru a îndemna publicul și prin aceasta la noi donații. Sarcina directorului este de a executa cercetările istorice și săpăturile arheologice indicate de consiliul de conducere, de a raporta rezultatele și, înainte de adunarea generală, să pună la dispoziția secretarului situația anuală a muzeului

19. Consiliul de conducere stabilește publicațiile necesare și fondurile ce trebuiesc alocate pentru achiziționarea lor., timpul și locul excursiilor, numește comisii pentru verificarea lucrărilor înaintate pentru prezentare și comisii pentru determinarea pieselor de arheologie și artă primitivă

22. Membrii consiliului de conducere au dreptul de a autoriza ținerea unor expuneri în ședințele trimestriale, dacă conținutul lor este în concordanță cu specificul asociației. Sînt însă obligați să prezinte materialul președintelui înainte de expunere, care să îl comunice și consiliului de conducere. Se pot face conferințe despre documente și obiecte de artă în scris sau verbal, se pot prezenta asemenea obiecte sau lucrări scrise și recenzate de alții.

25. Subiectele adunărilor generale sînt: ... f. de a face propuneri autorităților și comunelor cu scopul de a trezi și menține interesul pentru istorie arheologică statistică, cultură și științele naturii

26. Subiectul excursiilor în provincie: ședințe publice cu comunicări de specialitate; discursuri pentru însușirea dragostei pentru istorie, arheologie, statistică cultură și științele naturii; cercetări în arhive, biblioteci, a vieții rurale, cercetări arheologice și prezentarea pieselor descoperite

27. Locul și data deplasărilor în provincie sînt hotărîte an de an în ședințele consiliului de conducere, cu cel puțin trei luni înainte și sînt publicate de secretar. În cazuri de nevoie se vor organiza deplasări excepționale, nelimitate la număr.

32. Raritățile, obiectele de artă, antichitățile, cărțile și documentele adunate și obținute prin donații de către asociație vor fi proprietatea definitivă a muzeului de arheologie, istorie, istoria culturii și științelor naturii care va fi înființat de către asociația la Zălau. În caz de desființare... colecția... va intra în proprietatea gimnaziului reformat din Zălau, cu condiția ca ea să fie accesibilă tuturor instituțiilor de învățămînt din Zălau.

V. A Szilágymegyei Múzeum-egylet Dull László alispán elnökle alatt, Zilahon, 1881 évi szeptember hó 26-án véglegesen szervezkedő közgyűlést tartott.

Jelen voltak: Dull László alispán, Szikszai Lajos ügyvéd, Kerekes József tanfelügyelő, Éltes Elek kir<ályi> főmérnök, Lázár Ferenc birtokos, Czell Benő birtokos, Baczó Gábor ref<ormátus> gymn<áziumi> tanár, Pungur Gyula polg<ári> isk<olai> tanár, Magyarosi István ref<ormátus> lelkész, Faluvegyi Albert tanítóképz<ezdei> igazgató-tanár, Fodor Dániel polg<ári> isk<olai> tanár, Kónya László ref<ormátus> lelkész, Dénes Lajos megyei első aljegyző, Kiss Ernő ügyvéd, Balog Károly kir<ályi> körjegyző, Fodor Lázár megyei árvászelki elnök, Berényi János ref<ormátus> gymn<áziumi> tanár, Molnár Lajos kereskedő, Somogyi Jenő ref<ormátus> gymn<áziumi> tanár, Dr. Bereczky Károly megyei főorvos és Borbély Sámuel tanítóképz<ezdei> tanár, múzeum-egyleti ideiglenes titkár.

1. Dull László jelenti, hogy Baranyi Ágoston főispán s egyleti ideiglenes elnök, az országgyűlés főrendi házának megnyitása alkalmából, Budapestre távozván, a jelen gyűlés vezetésére őt bízta meg.

Tudomásul vétetik.

2. Elnök a múzeum egyletnek a Nagyméltóságu m<agyar> kir<ályi> Belügyi minisztérium által, jelen évi június hó 28-án, 31.488 szám a<latt> jóváhagyott alapszabályai egy eredeti példányát mutatja be.

Az alapszabályok egész terjedelmében felolvastatván, levéltárba tétetni határoztatott.

3. Elnök felhívja a közgyűlést az alapszabályok 11§-ban megjelölt tisztviselők megválasztására.

Közfelkiáltással megválasztattak a) elnöknek: Baranyi Ágoston főispán, b) al-elnöknek: Dull László alispán, c) igazgatónak: Szikszai Lajos ügyvéd, d) titkárnak: Borbély Sámuel tanítóképz<ezdei> tanár, e) osztályörnek: Pungur Gyula polgári isk<olai> tanár, g) ügyésznek: Kiss Ernő ügyvéd.

4. Elnök felhívja a közgyűlést annak elhatározására, hogy az alapszabályok 10. §-ban említett igazgató választmány hány tagból alakitassék meg, s felhívja egyuttal, hogy huzandó határozatához képest az igazgató-választmány tagjait válassza meg.

Az igazgató-választmány tagjainak száma, az alapszabályok 10. §-ban meghatározott legkisebb számban, 12-ben határoztatott ezuttal megválasztani, s ehhez képest közfelkiáltással megválasztattak: Éltes Elek, Lázár Ferenc, Baczó Gábor, Kerekes József, Dr. Bereczky Károly, Faluvegy Albert, Fodor Lázár, Magyarosi István, Balog Károly, Somogyi Jenő, Fodor Dániel és Kónya László.

5. Olvastatik özv<egy> Cserey Jánosné, szül<etett> Zathuretzky Emilia urnőnek jelen évi április<is> hó 12-én kelt levele, melyben, jegyzék mellett, egy láda régiségi tárgyak küld múzeum-egyletünk számára, s igéri, hogy együletünket ezután is meleg pártfogásába fogja részesíteni, nevezetesen, hogy az általa alapított székhely nemzeti múzeum duplumaiból gyarapítja intézetünket.

Exp. 1881. Őzv<egy> Cseréy Jánosné urnőnek küldött adományáért s lekötelező ígé-
decz. 30. retéért hálás köszönetünk kifejezésével elnök és titkár megbiztatnak; a küldött
Borbély tárgyak pedig, míg elhelyezhetők lesznek, a titkár gondozására biztatnak..

6. Titkár jelenti, hogy Torma Károly m<agyar> kir<ályi> egyetemi tanár úr, Budapest-
ről, a következő műveit volt szíves muzeum-egyletünk könyvtárának megküldeni, egy-egy
példányban:

- 1). Repertórium Dacia régiség- és felirattani irodalmához.
- 2). A Limes Dacicus felső része.
- 3). Adalékok Dacia Föld- és Helyiratához.
- 4). Revidirte und neue Inschriften zu Corpus Inscriptionum Latinarum III.
- 5). Az Aquincumi Amphitheatrum északi fele.

Exp. 1881. Köszönettel vétetik tudomásul s a küldött könyvek, míg elhelyezhetők lesz-
decz. 30. nek, a titkár gondviselése alatt hagyatnak, egyuttal Torma Károly urnak be-
Borbély ces ajándékáért köszönetünk kifejezésével elnök és titkár biztatnak meg.

A jelen jegyzőkönyv hitelesítése az igazgató választmányra bízván, miután több tárgy nem
volt, a gyűlés eloszlott.

Dull László
ideigl<enes> eln<ök>

Borbély Sámuel
titkár

5 Traducere:

Zălau, 26 septembrie 1881. Asociația Muzeistică a comitatului Sălaj și-a ținut adunarea gene-
rală pentru organizarea ei definitivă sub președinția vicecomitelui Dull László. Au fost pre-
zenți: vicecomitele Dull László, avocatul Szikszay Lajos, inspector școlar Kerekes József, ingi-
nerul principal regal Eltető Elek, moșierii Lázár Ferenc, Czell Benő, Baczó Gábor profesor
la gimnaziul reformat, Pungur Gyula profesor la școala normală, Magyarosi István preot re-
format, Falvinczi Albert director la școala normală, Fodor Daniel profesor la școala normală,
Kónya László preot reformat, Dénes Lajos prim vicanotar al comitatului, Kiss Ernő avocat,
Balog Károly notar, Fodor Lázár președintele secției pentru orfani, Berényi János profesor la
gimnaziul reformat, dr. Bereczky Károly medic principal al comitatului și Borbély Sámuel
profesor la școala normală, secretarul provizoriu al asociației

1. Dull László raportează că președintele provizoriu al asociației Barányi Agoston fiind ple-
cat la Budapesta cu ocazia deschiderii lucrărilor parlamentului, pentru conducerea lucrărilor
a fost însărcinat el însuși. Se ia la cunoștință

2. Președintele (adunării) prezintă un exemplar al Statutului asociației aprobat cu numărul
VI.488 din 28 iunie a.c. de către Ministerul de Interne. Statutul a fost citit în întregime și
s-a hotărât depunerea lui la arhivă.

3. Președintele atrage atenția adunării privind paragraful 11 din Statut, unde se explică ale-
gerea funcționarilor. Au fost aleși în unanimitate ca președinte: Barányi Agoston comite; b.
ca vice președinte vicecomitele Dull László; c. ca director avocatul Szikszay Lajos; d. ca
secretar Borbély Sámuel profesor la școala normală; e. ca responsabil de secție Pungur Gyula
profesor la școala normală; f. ca jurist consult Kiss Ernő avocat.

4. Președintele atrage atenția adunării asupra paragrafului 10 din Statut care se referă la ale-
gerea și numărul membrilor Comisiei de conducere și solicită adunarea generală pentru această
alegere. Numărul membrilor comisiei a fost stabilit la 12 persoane, minimul permis de pa-
ragraf 10 din Statut. În unanimitate au fost aleși: Eltető Elek, Lázár Ferenc, Baczó Gábor,
Kerekes József, dr. Bereczky Károly, Faluvégi Albert, Fodor Lázár, Magyarosi István, Balog
Károly, Somogyi Jenő, Fodor Daniel și Kónya László.

5. Se dă citire scrisorii din 12 aprilie a.c. primite de la văduva Cseréy János, născută Zathu-
retzky Emilia care a fost însoțită de o ladă cu antichități pe care o donează asociației
și promite sprijin și în viitor la înmulțirea colecției asociației cu duplicate după piese din
Muzeul Național secuiesc fondat de ea. Pentru a exprima mulțumiri pentru donație și pentru
promisiunile de viitor văduvei Cseréy János sînt însărcinați președintele și secretarul. Piese
donate sînt date în grija secretarului pînă cînd vor fi expuse. Exp. 30 decembrie 1881
Borbély.

6. Secretarul raportează că profesorul universitar din Budapesta, Torma Károly a trimis pentru biblioteca Asociației cite un exemplar din următoarele cărți ale sale: 1. Repertorium Dacia régiség-és felirattani irodalomhoz; 2. A limes dacicus felső része; 3. Adalék Dacia föld -és Helyratához; 4. Revidierte und neue Inschriften zu Corpus Inscriptionum Latinarum III; 5. Az Aquincumi amphiteatrum északi fele.

Se ia la cunoștință cu mulțumiri de donație de cărți, care sînt date în grija secretarului pînă cînd vor fi aranjate în bibliotecă. Pentru a exprima mulțumiri domnului Torma Károly au fost însărcinați președintele și secretarul. Cu legalizarea procesului verbal a fost însărcinată Comisia de conducere. Ne mai fiind alte probleme, ședința s-a încheiat.

Președinte provizoriu Dull László
Secretar Borbély Sámuel

VI.

Tekintetes Vármegyei Hatóság!

Még boldogult Szikszay Lajos felhívására megkezdtem volt a Meszes hegység hirneves vállumának vizsgálatát. Akkor az vala a néhai alispán terve: hogy a már emlegetett megyei monographia számára Szilágymegye nevezetes római vidékét általam eszközöndő tüzetes felvételek alapján iratja meg. A terv előttem ismeretlen okokból abba maradt, s a monographia hézagossága annnyival kívánatosabbá teszi a Meszes limes vonalának alapos kikutatását, mert időközben a német szaktudósok a Torma Károly által csak részben átvizsgált limes létezését is kétsébe vonták s valóban tudományosságunk hitele igényelte a szakszerű tanulmányozás felvételét s a megyei monographia illetén kiegészítését.

Mint a magyar tudományos Akadémia egyik igénytelen tagja szántam el magam erre a nem kis nélkülözésbe és megerőltetésbe kerülő munkára s a lefolyt ősz több hetén át az említett vidékek szíves vendégszeretétől támogatva szerencsés valék odáig juthatni: hogy a sokféle elbíraltatás tárgyál szolgáló fontos probléma megoldhatóságát jelezhetem a Tekintetes Törvényhatóságnak.

Ámde vizsgálódásom eredményének összefoglalása közben felettébb nagy szükségét kezdem érezni a Meszes vonalától nyugatára következő alvidék behatóbb átvizsgálásának is, mert az a körülmény: hogy Dacia határvédelmét épen ezen a vonalon erősítik meg leggyorsabban a rómaiak nyilvánvalóvá teszi azt is: hogy kortársaik és ellenfeleik legféltelmesebb csoportja a mai Szilágymegye földjéről fenyegethette leghatékonyabban Dacia belterületeit s azzal az imperium egészét. Önként következik tehát, hogy a Meszes védvonalának monographiáját a Kraszna-, Szamos-vidék dák várainak rendszeres felvétele nélkül — legalább alaposan meg nem írhatom.

A Tekintetes Törvényhatóság tehát nem veheti rossz néven, hogy az erőmet messze túlhaladó áldozatokat ily messzi nem terjeszthetve azzal a tiszteletteljes kéréssel bátorkodom jelentkezni: hogy a mennyiben a megye rendelkezésére jutó alapokból vagy az intercalaris jövedelmekből a megye nyugati és északi területein létező őskori várak s egyéb védművek részletes kipuhatolására, felvételére, azok lerajzoltatására, térképezésére 1907-ben 1200 korona segélyt kegyeskedjék részemre engedélyezni, a Petri Mór féle monographia egy példányát rajzoló társam Hoppe Lipót tnár urnak kiutalván. Ásatásom eredményét készséggel átfogom szolgáltatni a megyei muzeumnak, sőt a rendezésre is vállalkozom.

Budapest, 1906 december 15.

IX. Pipa u <tca> 4.

alázatos szolgáljuk:

Téglás Gábor,

nyug <almazott> főigazgató

a m <agyar> tud <ományos> Akadémia tagja

<verso>, <stampilă:> Szilágyvármegye alispánja. Érkezett 1906 dec <ember> 17. 13356 szám. Előszám 70.

Tekintetes Törvényhatósághoz Zilah benyújtott javaslata Téglás Gábor nyugalmazott királyi főigazgató, a m <agyar> tud <ományos> Akadémia l <evelező> tagjának, Budapest

IX. Pipa u<tca> 4. a megye monographiaja érdekében tudományoszeretből és hazafiúi lelkesedésből a Meszes vonalán 1906-ban végzett régészeti buvárlatainak a Szamos—Kraszna vidék őskori váraival leendő kiegészíthetése s ezen felvételek rajzi munkálatai segélyezésére, valamint egy monographia példányának Hoppe Lipót rajzolója részére engedélyezése tárgyában.

6. Traducere:

Onorată autoritate a comitatului, Încă la apelul răposatului Szikszay Lajos am început cercetarea valului de pe Munții Meseș. Planul fostului vicecomite era ca pentru monografia comitatului, zona romană din Sălaj să fie redactată pe baza cercetărilor mele. Planul, din motive necunoscute de mine, nu s-a realizat. Lipsurile monografiei, întrucât specialiștii germani au pus la îndoială existența limesului pe Meseș cercetat de Torma Károly, și necesitatea dovedirii valorii științei noastre mă fac să cer o cercetare competentă și să adănesc pe baza acesteia cunoștințele necesare.

Că modest membru al Academiei Maghiare m-am decis să fac această muncă nu lipsită de neajunsuri și eforturi. În cursul toamnei trecute timp de mai multe săptămîni, bucurîndu-mă de amabilitatea localnicilor, am cercetat zona și am ajuns la concluzia că pot semnala autorităților rezolvabilitatea problemei.

Totalizînd rezultatele cercetărilor mele simt necesitatea cercetării zonei situată la Vest de linia Meseșului, pentru că faptul că romanii au întărit hotarul Daciei pe această linie dovedește că Dacia și Imperiul roman a fost periclitată mult de către contemporanii și dușmanii care locuiau pe teritoriul Sălajului. Este deci evident că fără cercetarea cetăților dacice din zona Crasna-Someș nu pot redacta monografia limesului meseșan.

Onorata autoritate să nu-mi ia în nume de rău dacă nu mi-am putut extinde puterea de muncă pe un teritoriu atît de vast, de aceea îndrăznesc a cere ca, dacă e posibil, să-mi acorde pe anul 1907 suma de 1200 coroane din fondurile comitatului pentru cercetarea, ridicarea topografică, desenarea și cartografierea cetăților antice și altor fortificații din zona vestică și nordică a comitatului. Iar pentru desenatorul meu profesorul Hoppe Lipót vă rog să aprobați un exemplar din monografia lui Petri Mór. Voi ceda bucuros documentele săpăturilor mele muzeului comitatului, totodată mă angajez să aranjez și materialul.

Budapesta, 15 decembrie 1906. IX. Pipa utca 4

În dispoziția Dvs.

Téglás Gábor

director general pensionar

membru al Academiei Maghiare

(verso) (stampilă). Vicecomitele comitatului Sălaj.
înregistrat sub numărul 13.356 din 17 decembrie 1906

Cererea lui Téglás Gábor, director general pensionar, membru al Academiei Maghiare, Budapesta, IX. Pipa utca 4 către autoritățile comitatului Sălaj privind finanțarea cercetărilor asupra cetăților antice din zona Someș-Crasna, ca completare a cercetărilor efectuate în 1906 în interesul monografiei (județului), din iubire pentru știință și patriotism precum și pentru aprobarea unui exemplar din monografia (județului) pentru desenatorul său Hoppe Lipót.

VII. Magyar Tudományos Akadémia

401
1907 sz<ám>

Nagyságos Alispán Úr!

Folyó évi március hó 12-én 13356/1906 sz<ám> a<latt> a Magyar Tudományos Akadémiához Téglás Gábor lev<elező> tag limeskutatásainak segélyezése tárgyában, véleményadás végett, intézett átiratára, szerencsém van Nagyságodat értesíteni, hogy az Akadémia meghallgatva Archeologiai Bizottságát, elvileg teljesen helyesli és őszinte köszönettel

veszi, ha a vármegyei hatóságok a területükön található történelmi emlékek felkutatását előmozdítják s az azok megismertetésére irányuló törekvéseket támogatják.

Az Akadémia át van hatva a római limes maradványok átkutatásának jelentőségétől s ezért elismeréssel vesz tudomást mind azoknak fáradozásáról, a kik ismereteinket e téren gyarapítják.

E szempontból vezéreltetve Téglás Gábor társunk kutatásait a maga részéről támogatásra méltóknak találja.

Budapest, 1907, június 19.

Kiváló tisztelettel

Főtitkár
<indescifrabil>

Nagyságos Török István úrnak,
Szilágy vármegye alispánjának,
Zilah.

7 Traducere:

Academia Maghiară de Științe
nr. 401/1907

Înălțimii Sale domnului Vicecomite,

Ca răspuns la adresa Dvs nr. 13.356 din 12 martie 1906, privind finanțarea cercetărilor pe limes a membrului corespondent al Academiei Maghiare de Științe, Téglás Gábor, am onoarea de a vă înștiința că Academia consultând Comisia Arheologică este de acord în principiu și ar fi mulțumită dacă autoritățile comitatului ar încuraja și susține activitățile pentru cercetarea și popularizarea vestigiilor istorice de pe teritoriul lui (comitatului).

Academia este conștientă de importanța cercetării limesului roman, drept pentru care ia știință cu recunoștință de strădaniile tuturor acelor, care îmbogățesc cunoștințele noastre în acest domeniu.

Din acest punct de vedere socotim că cercetările colegului nostru Téglás Gábor sînt demne de sprijin.

Budapesta, 19 iunie 1907

Cu mult respect; secretar principal: ss (indescifrabil)

Domnului Török István
vicecomite al comitatului Sălaj, Zălau

VIII.

Előadói iv.
Szilágy vármegye alispánja.

Iktatószám 6672/1907.

Az iktatvány tárgya: M<agyar> tud<ományos> akadémia válasza a Téglás Gábor kutatása tárgyában oda intézett megkeresésére.

399/1907

kgjyksz.

Tárgyaltatott Téglás Gábor nyugalmazott tankerületi főigazgatónak, a m<agyar> tud<ományos> akadémia tagjának javaslata a vármegyének nyugati és északi részein levő őskori várak és védműveknek vármegyénk monográfiája kiegészítése végett és általában tudományos célból kipuhatoltatása, lerajzoltatása s e célra a szükséges költségek megajánlása iránt.

Határozat:

Törvényhatósági bizottságunk bár teljes elismeréssel viseltetik indítvány tevőnek a vármegye területén végzett kutatásai irányában, mindamellett minthogy a javasolt kutatások

eszközlésére nézve az erdélyi muzeum egylettel már megállapodás jött létre — Téglás Gábor nyug<almazott> tankerületi főigazgató, m<agyar> tud<ományos> akadémiai tag szíves ajánlatát igénybe nem veszi s erről értesíti.

Zilah, 1907 július 5

alispán h<elyett>
(indescifrabil)

8 Traducere:

Referință

Vicecomitele comitatului Sălaj

nr. 6672/1907

Subiect: răspunsul Academiei Maghiare de Științe în legătură cu adresa privind cercetările lui Téglás Gábor

199/1907 număr provizoriu al adunării generale

S-a dezbătut propunerea lui Téglás Gábor, director general pensionar, membru al Academiei Maghiare privind cercetarea și desenarea cetăților antice și fortificațiilor din zona de Vest și Nord a comitatului pentru completarea monografiei comitatului și aprobarea fondurilor necesare pentru acestea.

Decizie:

Comisia, deși are cea mai vie recunoștință pentru cercetările efectuate în comitat ale propozantului, totuși dat fiind faptul că s-a înțeles cu Asociația Muzeistică a Transilvaniei (Erdélyi Múzeum Egyeslet) privind această problemă, nu se poate folosi de oferta lui Téglás Gábor, director general pensionar, membru al Academiei Maghiare, fapt despre care îi aduce la cunoștință.

Zălau, 5 iulie 1907

în loc de vicecomite

ss (indescifrabil)

IX. Kivonat

Szilágy vármegye Törvényhatósági Bizottságának Dr. Kaizler György főispán elnökle alatt 1908. évi február hó 27. napján tartott közgyűléséről vezetett jegyzőkönyvből. —

5/1908.kgy.jkvi.szám

1920/1908. kig. szám.

Tárgyaltatott az alispán előterjesztése a mojrádi határon levő Porolissum római város maradványának felkutatására az Erdélyi Múzeum Egyesület megkeresése s a költségek megajánlása iránt.

Törvényhatósági bizottságunk örömmel vette tudomásul, hogy az Erdélyi Múzeum Egyesület hajlandó kezébe venni, megvalósítani, vármegyénk közönségének és általában a törvényhatósági bizottságunk tudomására hozni, hogy a vármegyénkhez tartozó Mojrád község határában volt Porolissum római város maradványait, melyekből már eddig is számos becses emléktárgy került ki, feltárja. —

A kutatás költségei részbeni fedezésére a törvényhatósági bizottságunk a vármegye közművelődési alapjából fizetendő 2000 korona összeget ajánl meg s megbizja az alispánt, hogy ezen határozatunk jóváhagyása után az Erdélyi Múzeum Egyesületet a kutatások intézésére kéri fel s a költségeket utalványozza.

Erről az Erdélyi Múzeum Egyesület értesítettik.

Ezen véghatározat, mely ellen a vármegye Hivatalos Lapjában való megjelenését követő 8 nap után, további 15 nap alatt az alispánnál lehet fellebezést írásban vagy szóval előterjeszteni, — jóváhagyás végett a m. kir. belügyminiszterhez felterjesztendő. —

A kiadvány hiteléül

Dr. Sári

vm. főjegyző. —

9 Traducere:

Extras din procesul verbal al şedinţei comitetului municipal a comitatului Sălaj, prezidată de comitele dr. Kaizler György, în data de 27 februarie 1908.

5/ 1908/ 1920/ 1908

S-a dezbătut referatul vicecomitei cu privire la cercetarea ruinelor oraşului roman Porolissum din hotarul satului Moigrad, încredinţarea lucrărilor Asociaţiei Muzeistice a Transilvaniei şi acordarea de fonduri băneşti.

Comitetul municipal a comitatului a luat cunoştinţă cu bucurie de faptul că Asociaţia Muzeistică a Transilvaniei este de acord să realizeze vechea dorinţă a populaţiei comitatului şi în general a celor ce cultivă ştiinţa istorică de a dezveli ruinele oraşului roman Porolissum din hotarul Moigradului, de unde şi pînă acum au ieşit la iveală multe obiecte valoroase.

Se recomandă pentru acoperirea parţială a cheltuielilor de cercetare suma de 2000 coroane din fondul cultural al comitatului. Vicecomitele este încredinţat cu sarcina ca după aprobarea sumei propuse să solicite Asociaţia Muzeistică a Transilvaniei să ia măsurile necesare şi să vireze suma (cerută) pentru cheltuieli. Societatea Muzeistică a Transilvaniei să fie înştiinţată despre această hotărîre.

Această hotărîre, care poate fi contestată după 8 zile de la publicarea ei în ziarul oficial al comitatului, în scris sau oral în termen de 15 zile, va fi înaintată spre aprobare Ministerului de Interne.

pentru conformitate
notar principal al comitatului
ss (indescifrabil)

X. Erdélyi Múzeum Egylet.

77/1908.

Szilágyvármegye Tekintetes Törvényhatósági Bizottságának f<olyó> évi februárius 27-én tartott rendkívüli közgyűlésében 1920—1908 k.ig. sz<ám> a<latt> hozott hatá-

5—1908 kgj.kv.

rozatát, a mely szerint a Tekintetes Törvényhatósági Bizottság azokra a tudományos ásatásokra, a melyek a vármegyéhez tartozó Moigrád község határán volt Porolissum nevű római municipiumnak feltárását célozzák, 2000 korona összeget ajánlott meg és a kutatások intézésére egyesületünket kérte fel: egyesületünk f<olyó> évi március hó 11-én tartott választmányi ülésében igaz örömmel vette tudomásul és az ásatások vezetésére dr. Pósta Béla egyetemi ny<ugalmazott> r<endes> tanárt, az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárának igazgatóját kérte föl, felhatalmazván őt, hogy a belügyminiszteri jóváhagyás után kiutalványozandó összeget az egyesület nevében saját nyugtatóványára vegye fel s arról úgy az egyesület választmányának, mint a nemes vármegye Tekintetes Törvényhatósági Bizottságának az összeg felhasználása után számoljon el. Felkérte a nevezett igazgató urat arra is, hogy az ásatások költségeihez a régiségtár részéről is járuljon hozzá. Minthogy tehát az egész ügyben az egyesületünk megbizottja dr. Pósta Béla egyetemi tanár ur, kérjük, hogy idevonatkozó további közléseit egyenesen hozzá méltóztassék intézni s egyuttal kérjük, hogy őt és a vezetése alatt álló intézetnek ebben az ügyben kiküldendő szaktisztviselőjét szíves támogatásában részesíteni kegyeskedjék.

Mikor ezeket a Tekintetes Törvényhatósági Bizottságának tudomására hozni szerencsénk van, nem mulasztjuk el azt sem, hogy a becses anyagi hozzájárulásért hálás köszönetünknek kifejezést ne adjunk, mert az anyagi hozzájárulás, amelyet erre a tudományos célra megszavazni méltóztatott, nem pusztá pénzbeli adomány, hanem megbecsülhetetlen erkölcsi tőke is úgy egyesületünkre, mint az erdélyi részek magyarságára nézve.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum életében mindenesetre fontos határkő lesz a nemes vármegyének ez a határozata, a melylyel legelőször adott példát arra, hogy miképen kell az erdélyi magyarságot a tudományos téren egy közös célra működő egységes phalankszszá tömöríteni és ez által annak szellemi fensőbbiségét ezen a földön biztosítani. Fényes példa lesz mindenesetre és bizonyára lesznek olyanok is, a kik e példát megértik. Egyesületünk módját

logia întâlni már csak hazai kulturánk érdekében is, hogy ez a példa mentül szélesebb körökben ismertté váljék és követőkre találjon.

Köszönetünk tehát legnagyobb mértékben annak az elvi álláspontnak szól, a melyet a nemes vármegye adományai minden szóval ökebben magyaráz és a mely megmutatja, hogy ilyen fontos közmívelődési ügyekben nem a szétaprózás, hanem az erőik tömörítése válik egyedül az ügy javára. Abból a fényből és melegből, a melyet az Erdélyi Nemzeti Múzeum gyűjt össze, hataalmas nap csak úgy lehet, ha a vármegye Szilágyvármegye példáját követik nem pedig úgy, ha anyagi eszközök, szellemi munkások s minden egyéb más tényező híján vérszegény helyi gyűjteményeket erőszakolnak, a melyek bár semmiféle művelődési feladatot szolgálni nem tudnak, hatásuk abban mégis nyilvánul, hogy az erdélyi magyarságnak központi tudományos intézetét — mely közös munkálkodással könnyen lehetne méltó az erdélyi magyarsághoz — gyöngítik.

Fogadja a Tekintetes Törvényhatósági Bizottság megkülönböztetett tiszteletünk nyilvánítását és hazafias üdvözlünket.

Kolozsvárt, az Erdélyi Múzeum Egyesület választmányának 1908 márczius hó 11-én tartott üléséből.

Gr. Eszterházy Kálmán
elnök

Dr. Schilling Lajos
főtitkár

10 Traducere:

Asociația Muzeistică a Transilvaniei
nr. 77/1908

Cu privire la hotărîrea luată de comitetul municipal a comitatului Sălaj în ședința extraordinară din 27 februarie 1908 sub nr. 1920/1908 — 5—1908 prin care se oferă suma de 2000 coroane pentru săpături arheologice științifice cu scopul de a dezveli municipiul roman Porolissum din hotarul comunei Moigrad și pentru executarea cărora am fost solicitați, vă aducem la cunoștință că asociația noastră, în ședința consiliului de conducere din 11 martie a.c., a salutat cu bucurie propunerea și pentru conducerea săpăturilor a fost delegat dr. Posta Bela, profesor universitar pensionar, directorul Muzeului Național al Ardealului, fiind împuternicit ca după aprobarea Ministerului de Interne, să ridice suma pe contul său, în numele asociației, iar după epuizarea ei să facă decontul atît în fața consiliului de conducere a Asociației Muzeistice a Transilvaniei cît și în fața comitetului municipal a comitatului Sălaj. S-a apelat la domnul director ca să contribuie și din partea cabinetului de numismatică și anticități la cheltuielile necesare săpăturilor. În această problemă împuternicitul nostru fiind dr. Posta Bela, profesor universitar, vă rugăm ca în orice problemă să vă adresați dumnealui, deasemenea să-i acordați tot sprijinul lui sau specialistului delegat al instituției noastre.

Concomitent cu înștiințarea despre aceste fapte a onoratului comitet municipal nu putem neglija să vă mulțumim în mod deosebit pentru substanțiala contribuție materială, deoarece ajutorul material pe care ați binevoit să-l alocați în acest scop științific nu constituie doar un cadou bănesc ci și un capital moral inestimabil nu numai pentru asociația noastră ci pentru toată populația maghiară din părțile ardelen.

În orice caz în existența Muzeului Național Ardelean această hotărîre a onoratului comitat va constitui o piatră de hotar. În orice caz va fi un exemplu strălucit și vor fi cu siguranță unii care vor înțelege acest exemplu. Asociația noastră va găsi o modalitate, chiar în interesul culturii naționale ca acest exemplu să fie cunoscut în cercuri largi și să cîștige adepți. Mulțumirile noastre vi se adresează în mare măsură pentru ideea că în asemenea probleme nu lărmîțarea ci unirea forțelor aduce roade, idee exprimată prin oferta comitatului. Din lumina și căldura adunate de Asociația Muzeistică a Transilvaniei va deveni soare numai dacă și celelalte comitate vor urma exemplul Sălajului. Dacă ele forțează crearea unor colecții locale, lipsite de viață, fonduri și muncă intelectuală, care nu sînt în stare să servească scopuri cul-

turale, influența lor se va simți în slăbirea instituțiilor științifice a maghiarilor din Transilvania, deși acestea ar fi demne prin munca colectivă de acest rol.

Primiți din partea noastră deosebită stimă și un salut patriotic

Cluj, în ședința din 11 martie 1908 a consiliului de conducere a Asociației Muzeistice din Transilvania.

Președinte

Grof Eszterházi Kálmán

Secretar principal

dr. Schilling Lajos

XI. Szilágy vármegye Törvényhatósági Bizottságának Dr. Kaizler György főispán elnökle alatt 1908. évi április hó 15. napján tartott közgyűléséről vezetett jegyzőkönyvből.

1975/1908. kg. jkvi. sz.

2921/1908. kig. szám.

Tárgyaltatt az Erdélyi Múzeum Egyesület 77/1908.sz.a. kelt értesítése, melynek rendén a folyó évi 5. közgyűlési szám alatt hozott határozatunkra válaszólag tudatja, hogy örömmel és köszönettel vette tudomásul, miszerint a Mojgrád község határában levő Porolissum nevű római város felkutatásának költségeire vármegyénk 2000 koronát megajánlott és az egyesület a kutatások vezetésével Dr. Posta Béla egyetemi ny.r.tanárt, az Egyesület érem- és régiségtára igazgatóját bizta meg és felkérte, hogy a kutatások költségeihez az Egyesület régiségtára részéről is járuljon hozzá. — vármegyénk közönségét pedig a kutatást vezetők támogatására s az esetleges további közleményeknek közvetlenül a kutatással megbízott tanárhoz intézésére kérte fel. —

Tudomásul vétetett. —

A kiadvány hitelül:

Dr. Sári

vm. főjegyző. —

11 Traducere:

Extras din procesul verbal încheiat la data de 15 aprilie 1908 cu ocazia adunării generale al comitetului municipal a comitatului Sălaj prezidată de comitele dr. Kaizler György.

175/1908

2921/1908

S-a dezbătut răspunsul dat de Asociația Muzeistică a Transilvaniei sub nr. 77/1908 privind hotărîrea noastră înregistrată cu nr. 5/1908 în adunarea generală, acceptîndu-se cu bucurie și mulțumiri oferta de 2000 coroane pentru cercetarea municipiului roman Porolissum din hotarul comunei Moigrad. Ne comunică că din partea asociației a fost încredințat cu conducerea lucrărilor dr. Posta Béla profesor universitar pensionar, directorul cabinetului de numismatică și antichități, care a fost solicitat să contribuie cu fonduri și din partea instituției conduse de dînsul. Totodată cer sprijinul cetățenilor comitatului nostru pentru conducătorii săpăturilor și că orice probleme legate de aceste cercetări să fie adresate domnului profesor.

S-a luat la cunoștință

pentru conformitate

notar principal al comitatului: ss (indescifrabil)

XII. A magyar királyi Ferenc József tudományegyetem érmészeti és régészeti intézete. Kolozsvár, Bástyá utca 2.

Szám: 535/941.

Kolozsvár, 1941. augusztus-hó 16.

Szilágyvármegye Tekintetes alispáni Hivatalának.

Zilah.

Az a terv merült fel, hogy a jövő évtől kezdve az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára a budapesti Pázmány-Egyetem Régészeti Intézetével karöltve nagyobb mérvben fogna hozzá a porolissumi ásatások folytatásához, hogy azokat minél előbb befejezve, le lehessen vonni az eredményekből azokat a tudományos törvényeket, amiknek megállapítását a tudós világ tőlünk várja.

A munkálatok temérdek pénzbe kerülnek.

Amikor 1908-ban megindultak volt a kutatások, Szilágy vm. 2000 k.-val járult hozzá az ásatások költségeihez (az erről szóló értesítés 69/908. ottani sz. alatt kelet).

Mély tisztelettel kérjük, hogy a lehetőséghez képest bennünket munkánkban a jövőben is szíveskedjék anyagilag is támogatni.

.. tisztázásra vár a terület tulajdonjoga és azoknak a szomszédos területeknek az ásatások megejthetése céljából való szabad használata, amelyeken a szükséghez képest ki kell majd terjeszteni a kutatásokat, hogy az egész terület fel legyen majd tárva.

Ennek rendjén merül fel majd a terv, hogy a kiásott emlékek, vagy legalább is azok egy része hol nyerjen elhelyezést és hogy az érdekesebb alapfalakat megfelelő módon konzerválva, meghagyjuk a maguk eredetiségében, miáltal minden rendű látogató tanulságosabb képet nyer a római uralom e fontos végvárának természetéről, berendezéséről.

A magam elgondolása: a meglévő épületeket rendbe kell hozni, hogy az ásatások rendjén a munkálatokat vezető szakembereknek otthonuk legyen ott; egyszerűen be kell bútorozni; — de s ezt különös hangsúllyal emelem ki: a helyszínen kell egy megfelelő épületet emelni, hogy az emlékek tekintélyes, kevésbé féltett s nehezebben szállítható részét ott állítsuk ki. Ez a helyi múzeum jellegével bírna, ami ugy Zilah városa, mint a megye idegen forgalma szempontjából igen nagy jelentőségű dolog volna.

A minap arra jártam. A kocsival való kijutás emberfeletti vállalkozás, az onnét gyalog való hazatérés is próbára teszi az embert.

Nem lehetne az odavezető utat úgy megépíteni, hogy az ember kedvvel akarjon Porolissumba menni, a limes mentén olyan közlekedést biztosítani, amely élvezetes is s az ott feltárandó limes nyomok s őrházak megszemlélhetése révén tanulságos is lehetne?

Mindezek csak úgy kapásból papirosra vetett gondolatok.

Ha a vármegye részéről megértésre találunk, jó szívvel veszek részt más szeptemberben egy szűkebb körű megbeszélésen, amelyre meg kellene hívni Zilah város polgármesterét is.

Kiváló tisztelettel
Dr. Roska Márton
egyetemi ny. r. tanár,
igazgató.

U.I. Addig is nagy hálával vennők az intézkedést, hogy a kőhordások és oktan turkálások megszűnjenek Porolissumban s a környékén levő limes, őrtornyok területén.

12 Traducere

Institutul de Numismatică și Arheologie al Universității „Franz Iosif”

Cluj, str. Bastionului 2

Cluj, 16 august 1941

Nr. 535/1941

Către oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj, Zălau

S-a trecut în plan, ca începînd de anul viitor, prin colaborare între Cabinetul de numismatică și antichități al Muzeului Național al Transilvaniei și Universitatea Pázmány din Budapesta să continue la scară mai mare săpăturile de la Porolissum, în vederea terminării cât mai rapide a lucrărilor, să se poată trage din rezultatele lor concluziile istorice așteptate de la noi de lumea științifică.

Lucrările vor costa foarte mult.

În anul 1908 cînd au început cercetările comitatul a contribuit cu 2000 coroane la cheltuieli (vezi avizul 68/1908)

Vă rugăm ca și în viitor, în măsura posibilităților, să ne acordați sprijin material. Rămîne de lămurit problema proprietății terenului și a folosirii libere a împrejurimilor unde ar urma să ne extindem cu săpăturile, astfel ca toată zona să fie dezvelită.

În această ordine de idei se ridică problema: unde vor fi depozitate piesele descoperite sau o parte din ele și dacă ruinele vor fi conservate în starea lor de descoperire cu scopul ca orice vizitator să-și poată crea o imagine mai clară despre felul și organizarea acestei fortificații romane.

Păreră mea este că toate clădirile existente trebuie renovate pentru a putea fi folosite de conducătorii lucrărilor ca locuințe; trebuie mobilate în mod simplu; deasemenea accentuez că este necesară ridicarea la fața locului a unei clădiri pentru a adăposti piesele mai puțin importante sau cele mai greu transportabile. Aceasta (clădire) ar avea caracterul unui muzeu local, care ar avea un rol de seamă în impulsționarea turismului în județ.

Zilele trecute am fost pe acolo. A ajunge cu căruța este destul de dificil, iar întoarcerea pe jos pune serios la încercare puterile unui om. Nu s-ar putea cumva construi drumul pentru ca vizitarea Porolissumului să fie o plăcere și să asigure o cale de circulație de-a lungul limesului, ca după dezvelirea urmelor limesului și a turnurilor de pază trecerea pe la ele să fie comodă și instructivă?

Toate acestea sînt doar cîteva idei expuse la întîmplare.

Dacă ele vor fi susținute și însușite de autoritățile județului aș participa cu multă plăcere încă din septembrie la o consfătuire mai restrînsă la care ar trebui invitat și primarul orașului Zălau.

cu deosebită stimă

Roska Marton

profesor universitar pensionar

director

P.S. Și pînă atunci am primi cu mulțumire vestea interzicerii exploatarei și scoaterii fără rost a pietrei la Porolissum și în zona limesului și a turnurilor de pază.

XIII. Az erdélyi Nemzeti múzeum érem- és régiségértára.

Kolozsvár, Bástyá utca 2. Telefon: 18—05.

Szám: 107/942.

Kolozsvár, 1942. március-hó 3.

Méltóságok

Báró Jósika János Urnak,
Szilágy vm. főispánja, az EME. elnöke

Zilah.

Méltóságok Uram!

A porolissumi ásatások ügyében nemcsak elnökömhöz, hanem Szilágy vm. főispánjához is intéznem kell soraimat.

Az 1908-as ásatásokat, -ez volt a kezdet, — Szilágy vm. 2000 koronás segélye tette lehetővé. A terület azután is zavartalanul állott múzeumunk rendelkezésére.

Tekintettel a hely régészeti, történeti s politikai fontosságára, a vezetésem alatt álló múzeum, valamint az Erdélyi Tudományos Intézet aegise alatt az idén indulnának meg azok a nagyszabású ásatások, amelyek szellemi vezetésében az ország minden számba jöhető szakembere részt vesz s segítő társakul a fiatalok közül a legjobbak vannak kiszemelve. Az anyagi eszközöket múzeumom, a Tud. Intézet s a budapesti egyetem bocsátja rendelkezésre, de az összes leletek a vezetésem alatt álló múzeumba kerülnek. Még tavaly kértem, hogy Szilágyi vm. is járuljon hozzá a költségekhez, de csak azt az ígéretet kaptam, hogy az odavezető utat megjavítja.

A románok 3 épületet húztak, amelyek közül egyet eladtak, 2 még áll, de javításra, karba tételre szorult.

Tekintettel arra, hogy közel 10.000 pengőt áldozunk évenként ezekre az ásatásokra, amelyek eltarthatnak 8—10 évig is, arra kérném Méltóságodat, mint elnökömet is, kegyeskedjék oda hatni, hogy a megye legalább annnyival járuljon hozzá, hogy a még meglevő 2 épületet rendbe hozza, lakhtókká teszi, felszereli priccsekkal s szalmazsákokkal, X — lábu dolgozó asztalokkal s a mosdókészülékeken kívül az egyik épület sarkában az állandóan kint tartózkodó fotográfus részére egy kis sötét kamraszerű bódét húz. Talán Seres Miklós is tudna segíteni ebben. Neki is irok.

Kivánatos, hogy a terület továbbra is rendelkezésünkre álljon s munkánkban senki se zavarjon. Ezt azért hangsúlyozom, mert a napokban értesített Székely Béla zilahi tanár, hogy a zsákfalvi bíró és leventeparancsnok nekikírtott Tampa György őrnök, akit még a románok alkalmaztak s akit tavalyi kintlétemkor magam is megbíztam az őrzéssel s aki eddig becsülettel állta meg a helyét s az egyedüli ember a környéken, aki erre a szolgálatra megfelel.

Nagyon kérem Méltóságodat, hogy sziveskedjék az alkalmatlankodók közé izentetni, hogy ez a terület nem lehet továbbra is oktalan túrások színhelye s hogy ne avatkozzanak Porolissum dolgába.

Nem tudom, mennyire tudom majd megvalósítani, hogy a helyszínen úgy konzerváljuk s restauráljuk az arra érdemes emlékeket, hogy azok nem csak tanulságos, hanem az idegenforgalom szempontjából is vonzó tényezők legyenek.

Éppen így még nem ölthetett tetet, végleges formát az a gondolatom is, hogy az arra való emlékek egy részét ott a helyszínen, az egyik épületben lehetne kiállítani, egy másik résszel pedig a Wesselényi-kollégium kis múzeumát lehetne megnövelni.

Ez az ásatás egyik legjobb iskola is lesz a fiatalok részére s így sokféle érdek fűződik ahhoz, hogy a munka zavartalanul menjen s azt anyagiak miatt sem lesz szabad abbahagynunk.

Méltányos volna, ha a város is bekapcsolódna ebbe.

Tavaly augusztus 16.-án 535. sz. alatt már írtam ebben az ügyben az alispáni hivatalnak, s u. az nap 536. sz. alatt Solymos polgármester urnak.

Ugy érzem, hogy az ügyet most tettem le az igazi, megértő kezekbe.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte kifejezését.

Roska Márton
egyetemi ny. r. tanár,
igazgató.

13 Traducere:

Muzeul Național al Transilvaniei
Cabinetul de numismatică și antichități
Cluj, str. Bastionului nr. 2
Cluj, 5 martie 1942
nr. 107/1942

Înălțimii Sale domnului baron Jósika János

Comite al comitatului Sălaj, președinte al Asociației Muzeistice din Transilvania, Zălău
Înălțimea Voastră domnule,
Rîndurile mele sînt în legătură cu săpăturile de la Porolissum și vă sînt adresate Dvs nu numai în calitate de președinte al nostru ci și comite al comitatului Sălaj.

Săpăturile din anul 1908 — care însemnau începutul — au fost posibile datorită celor 2000 coroane puse la dispoziția noastră de comitat. Teritoriul a stat și după această dată la dispoziția noastră. Având în vedere importanța arheologică și istorică deosebită și politică a locului ar fi necesare în acest an noi săpături arheologice sub egida muzeului condus de mine și a Institutului de Știință din Transilvania. La conducerea acestor lucrări iau parte toți oamenii de specialitate mai însemnați și cei mai buni tineri din noua generație. Fondurile vor fi asigurate de muzeul nostru, de Institutul de Știință și de Universitatea din Budapesta, iar piesele descoperite vor intra în proprietatea muzeului condus de mine. Am cerut încă din anul trecut ajutor material și din partea comitatului Sălaj, dar ni s-a promis doar repararea drumului. Românii au ridicat trei clădiri (la Porolissum) din care una a fost vândută, iar celelalte două necesită reparații. Având în vedere că anual investim cca. 10.000 pengő pentru aceste săpături care pot dura 8—10 ani, v-aș ruga și ca președinte al meu să influențați comitatul, ca cel puțin să renoveze cele două clădiri existente, să le mobilizeze cu paturi, saltele, mese de lucru și, în afară de spălătorii, într-un colț al unei clădiri să instaleze o cameră obscură pentru fotografii noastre care va fi tot timpul prezent. Poate că în această problemă ne poate ajuta și Seres Miklós. Acum îi scriu și lui.

Este de dorit ca acest teritoriu să stea și în continuare la dispoziția noastră și nimeni să nu ne deranjeze din activitate. Subliniez acest lucru pentru că zilele trecute m-a anunțat profesorul Székely Béla din Zălau că primarul și conducătorul organizației paramilitare din Jacs-au repezit asupra paznicului Tampa (a se citi Tamba) György, angajat mai demult. Este singurul om din toată zona potrivit, care și-a îndeplinit sarcinile cu cinste și căruia, cu ocazia vizitei mele de anul trecut, i-am încredințat din nou paza.

Vă rog pe Dvs să trimiteți vorbă celor care deranjează că acest teritoriu nu poate fi în continuare locul scormonirilor fără rost și să nu se mai amestece în treburile Porolissumului. Nu-mi pot da seama în ce măsură vom reuși conservarea și restaurarea vestigiilor, ca ele să devină nu numai instructive ci și atracție pentru turiști. Încă nu am definitivat nici ideea mea cu privire la expunerea unor piese într-una din clădirile de acolo, iar cu altă parte să îmbogățim mica colecție a colegiului Wesselényi.

Aceste săpături vor fi cea mai bună școală pentru formarea tinerilor specialiști. Astfel se leagă multe interese pentru ca cercetările să se desfășoare nederanjate de nimeni și este nepermis întreruperea lor din motive de ordin material. Ar fi bine dacă și orașul ar fi antrenat la acestea.

Am scris în această problemă și anul trecut la 16 august, vicecomitelui, înregistrat sub nr. 535 și în aceeași zi domnului primar Solymos, înregistrat sub nr. 536. Dar simt că doar acum problema aceasta a fost pusă în mișcare.

Primiți deci cele mai respectuoase salutări
Roska Márton
profesor universitar pensionar
director

XIV. Az erdélyi nemzeti múzeum érem- és régiségtára

Szám: 114/942

Kolozsvár, 1942. III. 4.

Nagyságos

SERES MIKLÓS Urnak,
főerdőtanácsos.

Zilah.

Székely Béla tanár úr arról értesített, hogy a zsákfalvi bíró és leventeparancsnok elakarja csapni Tampa György porolissumi őrünket, holott erre semmi jogcímünk nincs.

Az eseter jelentettem Jósika főispán, EME-elnök urnak, kérve, hogy cserditsen az alkalmatlankodók közé, annál inkább, mert az idén indulnának meg azok a nagyszabású ásatások a vezetésem alatt álló múzeum, valamint az Erdélyi Tudományos Intézet aegise alatt, évi 8—10.000 pengő költséggel, amelyekbe belekapcsolódik minden számbajöhető szakember s a fiatalok közül segítő társakul a legjobbak.

Kértem a főispán-elnök urat, hogy hasson oda, hogy a terület továbbra is zavar-talanul álljon rendelkezésünkre s hogy a meglevő 2 épületet tegye rendbe a megye, az egyiket szerelje fel priccsekkal, szalmazsákokkal s egyiknek a sarkába húzzon az állan-dóan kint tartózkodó fotográfus részére egy u.n. sötétkamrát, aztán mosdófelszereléssel is járuljon a nagy célhoz. Porolissum u.i. nemcsak régészetiileg, hanem történetileg s politi-kailag is igen fontos pont.

Nagyságod mindig megértő lélekkel viselkedett törekvéseinkkel szemben. Engedje meg, hogy ezalkalommal is őszinte bizalommal kérjem, hogy Porolissum feltárhatása ügyében is se-gítségünkre lenni kegyeskedjék. A főispán-elnök urhoz intézett átiratomban említettem, hogy azzal egyidejűleg Nagyságodnak is írok.

Hathatós támogatásáért fogadja ezalkalommal is leghálásabb köszönetemet.

Nagyságod őszinte, lekötölezett hiva

Roska Márton
prof.-igazgató.

14 Traducere:

Cabinetul de numismatică și antichități a Muzeului Național al Transilvaniei

Cluj, str. Bastionului, nr. 2;

Nr. 114/1942

Cluj, 4 martie 1942

Înălțimii Sale domnului Seres Miklós

consilier principal silvic, Zălau

Am fost anunțat de către profesorul Székely Bela că primarul și comandantul organizației paramilitare din Jac vor să destituie pe Tamba Gheorghe (Tampa György) paznicul nostru de la Porolissum, deși nu au nici un drept în acest sens.

Am raportat întimplarea comitelui Jósika, președintele Asociației Muzeistice a Transilvaniei rugându-l să-i liniștească pe acești conturbanți, cu atât mai mult cu cât anul acesta vom relua săpăturile la scară mare sub egida Institutului de Știință din Transilvania și a Muzeului condus de mine cu o investiție de 8—10.000 pengő, cercetări la care vor participa toți specialiștii de seamă, iar ca ajutoare cei mai buni tineri.

I-am rugat pe domnul comite-președinte să ne asigure disponibilitatea terenului și în viitor deasemenea ca cele două clădiri existente să fie renovate de către comitat amenajînd una cu priciuri, sațele, iar în colțul celeilalte să instaleze o cameră obscură pentru fotografia-l nostru, care va fi tot timpul prezent, precum și să contribuie la acest țel și cu instalarea unei spălătorii. Porolissumul este un important punct nu numai istoric și arheologic ci și politic.

Ați fost întotdeauna înțelegător față de strădaniile noastre. Vă rog să-mi permiteți ca și cu această ocazie să vă cer cu toată încrederea sprijinul pentru cercetările de la Porolissum. În adresa trimisă comitelui-președinte i-am amintit că vă voi scrie și Dvs,

Vă rog să primiți mulțumirile mele pentru sprijinul dat

al domniei voastre

Roska Márton

profesor-director

XV. Szilágy vármegye alispánja

4462/1942. K. szám.

Tárgy: Az „Erdélyi Nemzeti Múzeum”
érem- és régiségtára kérelme. —

Főszolgabíró Urnak,

Zsibó

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára igazgatósága kérelemmel fordult hozzám, melyből az alábbiakat kivonatossan közlöm: „Kíváncos, hogy a terület továbbra is rendelkezésünkre álljon s munkánkban senki se zavarjon. Ezt azért hangsúlyozom, mert a napokban értesített Székely Béla zilahi tanár, hogy a zsákfalvi bíró és levéteparancs-

nok nekirentottak Tampa György Őrnek, akit még a románok alkalmaztak s akit tavalyi kintléteimkor magam is megbíztam az őrzéssel s aki eddig becsülettel állta meg a helyét s az egyedüli ember a környéken, aki erre a szolgálatra megfelel. Nagyon kérem Méltóságodat, hogy szíveskedjék az alkalmazatlankodók közé izentetni, hogy ez a terület nem lehet továbbra is oktan túrkálások színhelye s hogy ne avatkozzanak a Porolissum dolgába."

A munkálatok zavartalan menetének biztosítására, de a fontos műzeális értékekre való tekintettel is felhívom Főszolgabíró Urat, hogy utasítsa a zsákfalvi községi bírót és leventeoktatót, hogy az űr munkája elé, — ki híven és lelkiismeretesen teljesíti kötelességét — további akadályokat ne gördítsenek, valamint hívja fel a Porolissum környékén lévő és járásához tartozó községek előljáróit, hozzák községeik lakosainak tudomására, hogy a Porolissum környékén mindennemű oktan és céltalan túrkálások a jövőben komoly következményeket vonhat maga után.

Eljárásáról tegyen hozzám jelentést. —

Zilah, 1942. március 17-én.

Alispán helyett:

<indescifrabil>

tb. vm. főjegyző, vm. II. főjz. —

15 Traducere

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

Nr. K 4462/1942

Subiect: cererea secției de numismatică și antichități a Muzeului Național Ardelean Domnului Jude.

Jibou

Conducerea secției de numismatică și antichități a Muzeului Național Ardelean mi-a adresat o cerere din care vă citez următoarele extrase: „Ar fi de dorit ca teritoriul să rămână mai departe la dispoziția noastră și nimeni să nu ne deranjeze din activitate. Accentuez acest fapt, pentru că în zilele acestea am fost înștiințat de profesorul Székely Béla din Zălau că primarul și conducătorul organizației paramilitare din Jac l-au bruscă pe paznicul Gheorghe Tamba care a fost angajat încă de români, pe care l-am încredințat cu paza cu ocazia săpăturilor conduse de mine anul trecut, care și-a făcut cu cinste datoria și care este unicul om din zonă potrivit cu acest post. Rog respectuos pe Înălțimea Voastră să aveți amabilitatea de a comunica celor care ne incomodează că acest teritoriu nu mai poate rămâne loc pentru scormăniturile iraționale și să nu se mai amestece în treburile Porolissumului!

Pentru a asigura cursul neîntrerupt al lucrărilor, luind în considerare și marea valoare muzeală a pieselor, îl solicit pe domnul Jude să transmită primarului și conducătorilor organizației paramilitare din comuna Jac să nu împiedece în continuare activitatea paznicului, care își face datoria cu pasiune și conștiință, precum și faptul să anunțe notabilitățile din apropiere și din plasa Porolissum, să aducă la cunoștința locuitorilor că orice fel de săpătură și scormonire fără scop și fără rost în regiunea Porolissum va atrage după sine serioase consecințe în viitor.

Vă rog să îmi comunicați hotărârea Dvs.

Zălau, 17 martie 1942

În loc de vicecomite (semnătură indescifrabilă) notar șef.

XVI. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum segély kérelme.

284/3

Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal,

Budapest

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum azzal a kérelemmel fordult a kereskedelmi- és közlekedésügyi miniszter urhoz, hogy a Szilágy vármegyei római Porolissum feltárásához 10.000. — pengő segélyt folyósítson.

Jöllehet ezek az ásatások régészeti és történeti jellegüknel fogja a m<agyar> kir<ályi> vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe tartoznak, mégis, minthogy a castrum és a mögéje sorakozó várrendszer feltárása esetén a Szilágy vármegyei Porolissum Erdély és Magyarország egyik legjelentősebb idegenforgalmi értéke lesz, és vele a magyar idegenforgalom teljesen új és számottevő vonzóerővel gazdagodik, elsőrendű idegenforgalmi érdek, hogy Porolissum feltárása elősegíttessék, illetve minden rendelkezésre álló erővel lehetővé tétessék.

T. megjegyzem, hogy az Erdélyi Kárpát Egyesület, amely a Szilágy vármegyei menedékháza építéséhez 40.000. — pengős segélykérelemmel fordult a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez, kérelme egyik legfőbb indokaképpen azt jelölte meg, hogy ez a menedékház van hivatva lehetővé tenni a közelében lévő Porolissum megközelítését.

Ami viszont Porolissum történeti illetve régészeti jelentőségét illeti, szabad legyen az alábbiakat előadnom. A Meszes hegység e pontja geográfiailag Erdély északnyugati kapuja, a az ókori Róma keleti provinciájának, Dáciának biztosítására itt épült Porolissum és a mögéje sorakozó várrendszer. Porolissum a provinciának Sarmisegetuza és Apulum mellett legfontosabb, Napoca-nál (:Kolozsvár:) is jelentősebb városa és katonai erődítménye volt, melynek feltárását a közeli napokban kezdi meg az Erdélyi Nemzeti Múzeum, Minthogy Dáciának a Kr. u. 271-i Aurelianus féle kiűritésével e castrum helyén sem a népvándorlás, sem a honfoglalás korában, de később sem történt nagyobb városi település, ennél fogva minden remény megvan arra, hogy a római város olyan épségben kerül a föld felszínére, amelyhez fogható hazánk földjén eddig csak Aquincum volt. Az évek során előkerült régészeti anyag már eddig is olyan ritka darabokat reprezentál, hogy minden remény megvan arra, hogy Magyarország egyik legnagyobb nemzetközi jelentőségű idegenforgalmi látványossága kerül felszínre. A repülőfelvételekből arra lehet következtetni, hogy a régi római castrum, a színház, a közfürdő és a római házak rendkívül ép állapotban jutnak napvilágra a most kezdetüket vevő évtizedes ásatási program során.

Az előadottak alapján tisztelettel javasolom az Erdélyi Nemzeti Múzeum segélykérelmének legalább részbeni teljesítését.

Kolozsvár, 1943. május hó 13.

A kolozsvári kirendeltség vezetője

16 Traducere

284/3

Subiect: Cererea de ajutor a Muzeului Național Ardelean

Oficiul Național de Turism al Ungariei, Budapesta

Muzeul Național Ardelean s-a adresat Ministerului Comerțului și Transporturilor cu scopul de a obține un ajutor de 10.000 pengő pentru săpăturile arheologice de la Porolissumul roman din comitatul Sălaj. Cu toate că aceste săpături, datorită caracterului lor arheologic-istoric apartin sferei Ministerului Maghiar al Educației și Cultelor, în cazul dezvelirii castrului și a sistemului de cetăți din vecinătate Porolissumul din comitatul Sălaj ar deveni una din cele mai interesante valori ale turismului din Ardeal și Ungaria, fapt care ar duce la îmbogățirea și sporirea forței de atracție a turismului internațional maghiar, factor de primă importanță pentru ca săpăturile de la Porolissum să fie subvenționate, mai precis să fie puse la dispoziție toate forțele posibile. Țin să remarc faptul că unul din principalele motive din cererea adresată de Societatea Carpatică Ardeleană Ministerului Comerțului și Transporturilor pentru obținerea unui ajutor în valoare de 40.000 pengő în vederea construirii unei cabane în județul Sălaj, era desemnat faptul că viitoarea cabană ar fi facilitat accesul la Porolissumul aflat în apropiere.

Vă rog să îmi îngăduiți să mă refer în cele de mai jos la importanța istorică și arheologică a Porolissumului. Aflat în Munții Meseșului, acest punct reprezintă geografic poarta nord-vestică a Ardealului și aici a fost construit Porolissum și sistemul de fortificații pentru apărarea Daciei, provincie orientală a Romei. Porolissum a fost unul din cele mai importante orașe și fortificații militare din provincie alături de Sarmisegetusa și Apulum, depășind în importanță Napoca; săpăturile încep din aceste zile inițiate de Muzeul Național Ardelean. Dar cum după retragerea aureliană din 271 e.n. pe locul vechiului castru nu au apărut

asezări urbane mai mari, nici în epoca migraţiunii popoarelor şi nici în perioada năvălirii maghiare, există toate condiţiile ca oraşul roman să apară la suprafaţă în totalitate, exemplu întâlnit pe teritoriul patriei noastre numai la Aquincum până acum. Materialele arheologice ieşite la iveală în decursul anilor sînt foarte puţine, astfel încît avem toată speranţa că vom asista la redescoperirea unuia din cele mai importante centre de interes turistic din Ungaria. Fotografiiile aeriene ne conduc la concluzia că vechiul castru roman, teatrul, baia publică şi vechile case romane vor fi scoase la iveală în întregime în cursul programului de săpături care încep acum pentru o perioadă de decenii. Pe baza celor expuse propun respectuos îndeplinirea măcar parţială a cererii de ajutor înaintată de Muzeul Naţional Ardelean. Cluj, 13 mai 1943

Conducătorul filialei clujene

XVII. Méltóságos Alispán Úr!

Méltóságos Uram!

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum több évre szóló ásátási programot dolgozott ki az antik Porolissum feltárására. A munkálatokat már ebben az esztendőben meg is kezdtük. Minden reményünk meg van, hogy a kijelölt területen országos viszonylatban is első rangú műemlékek és történeti dokumentumok kerülnek majd elő.

Mivel az ásátási terület távol van minden lakott helytől, az ásátások megindítása nagyobb berendezkedést igényel az ásátások biztos sikerének érdekében. A kutatások nem csak az egyetemleges magyar tudományosságot szolgálják, hanem a feltárások egész Szilágy vármegyének és Zilah városának idegenforgalmát is emelik. Az ásátásoknál előkerülő anyag egy része is a megnyíló vármegyei gyűjteménybe kerül. Ezért Méltóságos Uram szíves támogatását kérem. Az ásátásoknál felmerülő berendezés költségeire és a kutatásra aláztatosan kérek 1.000 — pengőt.

Kérésem megismételve maradtam Méltóságod alázatos hive

Dr. Radnóti Aladár
múzeumi segédőr
a porolissumi ásátások megbízott
vezetője

A kért összeget kizárólag ásátásra kívánom felhasználni.

Dr. Radnóti Aladár.

17 Traducere

Înălţimii Sale domnului vicecomite

Înălţimea Voastră, domnule,

Muzeul Naţional Ardelean a întocmit un program de săpături pe mai mulţi ani pentru dezvelirea Porolissumului. Activitatea a început încă din acest an. Avem toată speranţa să descoperim în zonele fixate monumente şi documente istorice de primă importanţă chiar şi pe plan naţional. Cum însă terenul pe care se fac săpăturile se află la mare depărtare de orice fel de aşezare locuită, continuarea săpăturilor reclamă instalaţii mai mari pentru reuşita deplină a săpăturilor. Cercetările nu sîrvesc numai ştiinţa universitară maghiară ci reprezintă întregul [potenţial] turistic al oraşului Zălau şi judeţului Sălaj. O parte din materialul descoperit în săpături va intra în colecţia judeţeană deschisă recent. Din această cauză solicit sprijinul amabil al Înălţimii Voastre. Pentru finanţarea [construcţiei] instalaţiilor reclamate de săpături şi cercetări, cu umilinţă cer 1000 pengő.

Reînoidu-mi rugămintea, rămîn al Înălţimii Voastre credincios
Zălau, 8 iunie 1943

Dr. Radnóti Aladár
custode de muzeu
conducătorul campaniei de săpături de la Porolissum

Notă adiţională (cu mîna) Suma solicitată doresc să o întrebuiţez în exclusivitate pentru săpături. Dr. Radnóti Aladár

XVIII. Másolat: ————

Erdélyrészi Gazdasági Tanács — Kolozsvár, Kossuth Lajos — u. 58., II. em. — 3. 185/943. — Tárgy: Porolissum feltárása. — Méltóságos dr. Gazda Endre úrnak, Szilágy vármegye alispánja, Zilah. — A Szilágy megyei Moigrád melletti római Porolissum rendszeres feltárása érdekében Tanácsunkhoz megkeresés érkezett. Tisztelettel kérjük Méltóságodat, hogy állásfoglalásunk lehetővé tétele végett az ásások ügyének jelenlegi állásáról bennünket tájékoztatni szíveskedjék. — Kolozsvár, 1943. június 21. — Erdélyrészi Gazdasági Tanács — elnök helyett: Olvashatatlan s.k. tanácsstag. — Dr. Fogarasi Géza s.k. főtitkár. — P. H. — ————

Szilágy Vármegye alispánja

11. 237/1943.k. szám.

Nagyságos

Dr. Radnóti Aladár
múzeumi segédőr urnak

Nyírsid.
Porolissum.

Miután feltehető, hogy az Erdélyrészi Gazdasági Tanács érdeklődése az akció különös megsegítését célozza, — hogy ennek alapjául oda precíz jelentés legyen tehető, — mint az ásások megbízott vezetőjét felkérem, hogy a kérdés megfélemlésére szolgáló eddigi előzményeket és eredményeket hozzám jelenteni szíveskedjék. —

Zilah, 1943. évi június hó 30.-án

Dr. Gazda Endre
alispán

18 Traducere:

Către Înălțimea Sa domnul doctor Gazda Endre
vicecomite al comitatului Sălaj
(ștampilă) 8 iunie 1943

Nr. 10.096

Dr. Radnóti Aladár, custode adjunct, conducătorul săpăturilor Moigrad
cerere prin care se solicită un ajutor de 1000 pengő

Copie:

Consiliul Economic al părților ardelen. Cluj. str. Lajos Kossuth nr. 58, etajul II. 3.185/1943.
Subiectul: săpăturile de la Porolissum.

Înălțimii Sale domnul dr. Gazda Endre, vicecomite al comitatului Sălaj. Zălau. În interesul organizării săpăturilor de la Porolissum-ul roman de lângă Moigrad, comitatul Sălaj, Consiliul a primit o cerere. Rugăm respectuos pe Înălțimea Voastră să aveți amabilitatea de a ne informa despre starea actuală a săpăturilor pentru a ne putea exprima părerea definitivă Cluj, 21 iunie 1943. Consiliul Economic al părților ardelen. În loc de președinte. ss. indiscretabil. membru al consiliului, Dr. Fogarasi Géza secretar șef

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

nr. 11. 237/1943 K

Domnului Dr. Radnóti Aladár, custode adjunct de muzeu
Miryid (Porolissum)

Dat fiind interesul Consiliului Economic al părților ardeleni în scopul ajutorării acțiunii și pentru a le putea face comunicări precise în legătură cu ea, în calitate de conducător al săpăturilor vă rog să-mi comunicați toate datele preliminariei și rezultatele pentru a rezolva în chip corespunzător problema.

Zălau 30 iunie 1943

Gazda
vicecomite

XIX. Szilágy Vármegye alispánja

10.096/1943. K. szám.

Kiadás után lássa Számvevőség az utalványtervezet elkészítése végett.

Tárgy: A porolissumi ásátások költségeihez hozzájárulás. —

V É G H A T Á R O Z A T

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum megbízásából dr. Radnóti Aladár múzeumi segédőr régészeti kutatásokat végez a Mojgrád község határában fekvő római Porolissum területén. Az ásátások költségeire csak korlátozott összeg áll rendelkezésére és az Erdélyi Nemzeti Múzeum az ásátások költségeit a hatóságoktól és a kulturális egyesületektől kívánja összegyűjteni. Vármegyénknek is érdeke, hogy ezt a kulturális mozgalmat a maga részéről is támogatja, ennél fogva kizárólag az ásátási költségek fedezetére, az ásátások vezetésével megbízott dr. Radnóti Aladár rendelkezésére a vármegye háztartási alapjának 1943. évi költségvetésében az Átmeneti kiadások V. rovatának 10. alrovata alatt kulturális kiadásokra előirányzott hitel terhére 1.000 azaz Egyezer pengő összeg hozzájárulást engedélyeznek a vármegye részéről. Az engedélyezett összeg felhasználása utólagosan igazolandó és arról hozzám okmányokkal igazolt számadás mutatandó be. —

Utasítom a vármegyei Számvevőséget az engedélyezett összeg utalványozására vonatkozó utalványtervezet azonnali elkészítésére —

Erről értesitem:

1.) Dr. Radnóti Aladár múzeumi segédőrt, Mojgrád,
u. p. Nyírsid.

2.) Az Erdélyi Nemzeti Múzeumot, Kolozsvár.
Zilah, 1943. évi július hó 1.-én.

Dr. Gazda Endre
alispán. —

19 Traducere

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

nr. K. 10.096/1943

După elaborare să fie văzută de Contabilitate în vederea pregătirii proiectului de mandat

Subiect: acceptarea finanțării săpăturilor de la Porolissum

Hotărâre definitivă

Din însărcinarea Muzeului Național Ardelean dr. Aladár Radnóti, custode de muzeu, execută cercetări arheologice pe teritoriul Porolissum-ului roman, în hotarul comunei Moigrad. Bugetul campaniei de săpături constă în sume reduse, de aceea Muzeul Național Ardelean încearcă să mai obțină bani de la autorități și de la asociații culturale. Este în interesul județului nostru să sprijine această mișcare culturală, pentru acoperirea în acest sens a bugetului necesar săpăturilor, și anume prin a pune la dispoziția dr. Aladár Radnóti însărcinat cu conducerea săpăturilor, suma de 1000 pengő, drept contribuție din partea județului pe baza fondurilor pentru probleme locale din bugetul pe anul 1943, cheltuieli provizorii V,

rubrica 10, în subrubrica pentru cheltuieli culturale. Modul de întrebuințare al sumei oferite se va justifica mai târziu prin documente și rapoarte adresate mie.

Dați dispoziție contabilității să pregătească proiectul de mandat pentru eliberarea sumei solicitate

Am încunoștințat pe: 1. dr. Radnóti Aladár, custode de muzeu, Moigrad, la Mirșid

2. Muzeul Național Ardelean, Cluj

Zălau, 1 iulie 1943

Gazda (vicecomite)

XX. Másolat: — — — — —

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára, Kolozsvár, Bástyá-u. 2.—Sz. 513/1943.—Kolozsvár, 1943. május hó 27.—Igazolvány.—Alulírott hivatalosan igazolom, hogy Dr. Radnóti Aladár múzeumőr úr a vezetésem alatt álló múzeum megbízásából végez régészeti kutatásokat Porolissum területén s megbízatása van arra is, hogy a múzeum érdekében a környéken is kutasson s mentse meg a múzeális értéktű emlékeket.—Dr. Roska Márton s.k. egyet. ny.r. tanár, igazgató.
— P. H. — — — — —

A másolat hitelűl:

Zilah, 1943. évi július hó 1.-én

Dr. Sári
Vármegyei főjegyző

20 Traducere

Copie: Secția de numismatică și antichități a Muzeului Național Ardelean, Cluj, str. Bastionului nr. 2. Nr. 513/1943. Cluj, 27 mai 1943

Adeverință. Subsemnatul adeveresc în mod oficial că dr. Radnóti Aladár, custode de muzeu, execută cercetări arheologice la Porolissum din încredințarea muzeului și sub directa mea conducere și că are sarcina din partea și în interesul muzeului să cerceteze și să salveze monumentele de valoare muzeală. Dr. Roska Márton prof. univ. pensionar director

Copie legalizată

Zălau, 1 iulie 1943

notar șef al comitatului

ss (indescifrabil)

XXI. Szilágy Vármegye Alispánja.

Tárgy. Porolissum feltárása. —
Hiv. sz.: 3185/1943.

11.237/1943. K. szám.

Erdélyrészi Gazdasági Tanácsnak,

K o l o z s v á r.

Kossuth Lajos u. 58.

Megkeresésükre értesitem, hogy a Porolissum feltárási munkálatai dr. Radnóti Aladár magyar nemzeti múzeumi segédőr vezetése alatt folyamatban vannak. A vezetőnek a feltárás eddigi eredményeit feltüntető részletes tájékoztatóját mellékeltem azzal a megjegyzéssel küldöm meg, hogy az ásatási munkálatokat a helyszínén magam is személyesen megtekintettem és a magam részéről javaslom, hogy a Gazdasági Tanács az ásatások költségeire a maga részéről is minél nagyobb anyagi támogatást nyújtson. Vármegyénk is méltányolta ezt a

kulturmunkát és anyagi erejéhez mérten a rendelkezésére álló hitel keretein belül 1.000 pengő hozzájárulást adott a költségek fedezésére.

Zilah, 1943. évi július hó 19.-én.

Melléklet: 1 drb.

Gazda Endre
alispán.

21 Traducere

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

Nr. K kk.237/1943

Subiect: săpăturile de la Porolissum. Nr. Oficial: 3185/1943

Către Consiliul Economic al părților ardeleni,

Cluj, str. Lajos Kossuth nr. 58

Dînd curs rugămintii adresate, vă anunț că acțiunea de săpături de la Porolissum de sub conducerea dr. Radnóti Aladár custode de muzeu se află în curs de desfășurare. Rezultatele campaniei de săpături descrise de conducătorul lucrărilor în raportul înaintat nouă detaliiat vi le voi trimite odată cu notificarea că am examinat personal săpăturile la fața locului și propun ca Consiliul Economic al părților ardeleni să contribuie cu o sumă cît mai mare la finanțarea campaniei de săpături. Județul nostru prețuiește această activitate culturală și în măsura posibilităților sale materiale contribuie cu suma de 1000 pengő din capitalul aflat la dispoziția sa, pentru acoperirea cheltuielilor respective

Zălau la 19 iulie 1943

În anexă: un exemplar

Gazda Endre vicecomite

XXII. Az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivatal kolozsvári kirendeltsége

Mátyás király Tér 10. I.em.

Tárgy: Az Erdélyi Nemzeti Múzeum segélykérelme

520/1943

Hiv. szám: 8.594/1943 K.

Szilágy Vármegye Alispánja,

Zilah.

Hivatkozással fenti tárgyban és szám alatt kelt átiratra, tisztelettel értesitem, hogy az Erdélyi Nemzeti Múzeum a porolissumi ásatások költségeihez a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter utról 1000. — pengő segélyben részesült.

Van szerencsém bejelenteni, hogy a kirendeltség a porolissumi ásatások jövő évi folytatásához a kereskedelmi tárca 1944 évi költségvetésébe 10.000. — pengős segély felvételét hozza javaslatba. Ugyan ilyen javaslatot tett a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter által felállított s a vezetésem alatt álló kirendeltség mellett működő Erdélyi Idegenforgalmi Bizottság folyó hó 17-én Borszéken tartott ülése alkalmával.

Tisztelettel felkérem Alispán Urat, hogy az Erdélyi Nemzeti Múzeum részére nyújtandó 10.000 pengős segély folyósítása érdekében Szilágy vármegye törvényhatósága a maga részéről is keresse meg a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter urat.

Kolozsvár, 1943. július hó 29.

<indescifrabil>
a kolozsvári kirendeltség vezetője.

22 Traducere

Oficiul Național Maghiar pentru Turism, filiala Cluj
 Piața Marelui Corvin, 10 etaj I, telefon 96.96, adresa telegrafică: OMHTOUR
 520/1943 nr. oficial K 8594/1943
 Subiect: cererea de ajutor a Muzeului Național Ardelean
 Către vicecomitele comitatului Sălaj, Zălau

Referindu-mă la subiectul de mai sus și la documentul înscris sub numărul respectiv, vă aduc la cunoștință în mod respectuos că Muzeul Național Ardelean a beneficiat de suma de 1000 pengő din partea Ministerului Comerțului și Transporturilor pentru finanțarea săpăturilor de la Porolissum

Am onoarea să vă comunic că privitor la continuarea campaniei de săpături în anul viitor, filiala noastră va propune suma de 10.000 pengő din bugetul portofoliului comerțului. Propunere asemănătoare a înaintat și Comisia Ardeleană pentru turismul străin înființată de Ministerul Comerțului și Transporturilor și care funcționează ca filială condusă de mine, cu ocazia ședinței ținută la Borsec în 17 iunie.

Rog respectuos pe domnul subprefect ca autoritățile din comitatul Sălaj să solicite pe ministrul Comerțului și transporturilor în chestiunea ajutorării Muzeului Național Ardelean cu suma de 10.000 pengő

Cluj, 29 iulie 1943

(stampilă) conducătorul filialei clujene. ss (indescifrabil)

XXIII. Szilágy Vármegye alispánja

Tárgy: Az Erdélyi Nemzeti Múzeum
 segély iránti kérelme.

13.017/1943. K. szám.

Nagyméltóságú
 M. kir. Kereskedelem- és Közlekedésügyi
 Miniszter Úr!

Az Országos Magyar Idegénforgalmi Hivatal Nagyméltóságodhoz javaslatot tett az iránt, hogy az Erdélyi Nemzeti Múzeum a Szilágyvármegyei Porolissum feltárási költségeire az 1944. évi állami költségvetés terhére 10.000 pengő államsegélyben részesíttessék. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum egyesületet vármegyénk ez évben is e célból segélyben részesítette és a jövő évben is segélyben részesíteni kívánja. Szűkös anyagi viszonyai között azonban a maga részéről a történeti és régészeti szempontból feltétlenül figyelmet érdemlő feltárási költségekre a maga részéről nem tud megfelelő összegű segélyt nyújtani, ezért Szilágy vármegye nevében is kérem Nagyméltóságodat, méltóztassék az Erdélyi Nemzeti Múzeumot ebben a munkájában tárcája terhére is megfelelő összegű anyagi támogatásban részesíteni.

Zilah, 1943, évi július hó 31.-én.

Alispán helyett:
Sámi,
 vm. főjegyző.

23 Traducere:

Subprefectura Județului Sălaj
 nr. K 13.017/1943

Subiect: cererea privind ajutorarea Muzeului Național Ardelean
 Excelenței sale domnului Ministru Regal Maghiar al Comerțului și Transporturilor

Domnule Ministru,

Oficiul Național Maghiar pentru Turism a adresat Înălțimii Voastre o propunere privind transferul sumei de 10000 pengő din bugetul de stat pe anul 1944 pentru Muzeul Național Ardelean în vederea finanțării săpăturilor de la Porolissum, comitatul Sălaj. Comitatul nostru

a sprijinit material în acest an Muzeul Național Ardelean și îl va sprijini și în anul viitor. Condițiile materiale precare nu permit însă finanțarea corespunzătoare a campaniei de săpături de o mare importanță din punct de vedere istoric și arheologic, deci nu putem oferi suma așteptată, astfel încît rugăm pe Înălțimea Voastră, în numele comitatului Sălaj, să includeți în bugetul ministerului și să aveți în vedere sprijinirea materială a activității Muzeului Național Ardelean.

Zălau, 31 iulie 1943

în loc de vicecomite: Sămi notar șef

XXIV. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Érem- és Régiségtára

Kolozsvár, Bástyá-u. 2.

Szám: 718 — 943

Kolozsvár, 1943. VIII. 30.

Szilágy vármegye Tekintetes Alispáni Hivatalának

Zilah.

Szilágy vármegye a múltévben 400 P., az idén pedig 10.096/943. K. sz. alatt 1000 P.-t volt kegyes kiutalni a porolissumi ásatások támogatására, az utóbbi Dr. Radnóti Aladár, az előbbi pedig Seres Miklós főerdőmérnök ur címére küldték el, azzal, hogy pl. az ezer pengőről Radnóti Aladár tartozik 90 nap alatt elszámolni.

Most állítjuk össze a június-júliusi porolissumi ásatások kiadásairól szóló számadásokat, s mindjárt az elején nehézségeink vannak a kétfelé való elszámolással. Tisztelettel kérem, méltóztatnék hozzájárulni, hogy úgy a 400, mint az 1000 pengős ásatási segélyről a *vezetése alatt álló múzeum részéről kiállítandó hivatalos nyugtával számoljunk el*, úgy, ahogyan más megyék részéről befutó segélyekről szoktunk elszámolni. Ez a legegyszerűbb eljárás.

Nagyon kérjük, hogy a jövőben az ásatási segélyeket a vezetésem alatt álló Múzeum részére kegyeskedjék kiutaltatni, mert ez nem csak az ásatási költségvetés összeállítását könnyíti meg, hanem az elszámolást is.

Javaslatunk szíves elfogadását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Roska Márton
prof. — igazgató.

24 Traducere:

Secția de numismatică și antichități a Muzeului Național Ardelean

Cluj, str. Bastionului nr. 2, telefon 10.05

Nr. 718/1943

Cluj, 30. VIII. 1943

Către Oficiul Înălțimii Sale vicecomitele comitatului Sălaj, Zălau

În anul trecut județul Sălaj a binevoit să aloce suma de 400 pengő pentru sprijinirea săpăturilor de la Porolissum, trimisă pe numele lui Miklós Seres inginer șef silvic, iar în acest an suma de 1000 pengő sub nr. K. 10.096/1943 trimisă pe adresa dr. Radnóti Aladár pentru care (acesta) trebuie să facă decontul în 90 zile.

Acum reunim socotelile privitoare la cheltuielile din lunile iunie-iulie în campania de săpături de la Porolissum și de la bun început întâmpinăm greutăți cu cele două sisteme de decontare. Vă rog respectuos să binevoiți a accepta ca atît suma de 400, cît și cea de 1000 pengő alocate pentru ajutorarea campaniei de săpături să le decontăm printr-o chitanță oficială emanată din partea muzeului pe care îl conduc, așa cum am obișnuit să procedăm cu deconturile privind ajutoarele primite din partea altor județe. Aceasta ar fi cea mai simplă procedură.

Vă rog frumos ca pe viitor să mandatați sumele pentru ajutorarea campaniei de săpături pe numele muzeului pe care îl conduc, fiindcă astfel se contribuie nu numai la ușurarea bugetului pentru săpături ci și la decontare.

Rugându-vă să acceptați cu amabilitate propunerea noastră vă rămân în datorat; cu stimă

Roska Márton

prof(esor) — director

XXV. Szilágy Vármegye alispánja

18.322/1943. K. szám.

Kiadás után lássa Számvevőség utalványtervezet elkészítésére. —

Tárgy: Az Erdélyi Nemzeti Múzeum kérelme a porolissumi ásatások restaurálásához segély iránt. —

Véghatározat.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum képviselőjében dr. Radnóti Aladár porolissumi ásatások vezetője részéről benyújtott kérelem alapján az Erdélyi Nemzeti Múzeumnak a porolissumi ásatások resteurálásához 200 P. azaz Kettőszáz pengő segélyt engedélyeznek a vármegyei Háztartási Alap 1943. évi költségvetésében az átmeneti kiadások 5. tétele alatt kulturális kiadásokra felvett hitel terhére. Utasítom a vármegyei Számvevőseget, hogy az engedélyezett segélyt a múzeum igazgatója, dr. Roska Márton egyetemi tanár Kolozsvár, Bástya-u. 2. kezéhez utalványozza, illetve az erre vonatkozó utalványtervezett készítse el.

Erről értesítettnek:

1.) Dr. Roska Márton Kolozsvár, Bástya-u. 2.,

2.) Dr. Radnóti Aladár Moigrád. —

Zilah, 1943. évi október hó 25-én.

Dr. Gazda Endre
alispán.

25 Traducere

Oficiul vicecomitului comitatului Sălaj

nr. K 18.322/1943

După emitere să fie văzută la contabilitate pentru pregătirea proiectului de mandat

Subiect: cerere privind ajutorul solicitat de Muzeul Național Ardelean pentru campania de săpături și restaurări de la Porolissum

Decizie finală,

Pe baza cererii înaintate de dr. Radnóti Aladár, conducătorul săpăturilor de la Porolissum, reprezentantul Muzeului Național Ardelean, aprob cedarea sumei de 200 pengő Muzeului Național Ardelean, din fondul casnic al județului, bugetul pe anul 1943, cheltuieli provizorii, punctul 5, scopuri culturale, pentru subvenționarea săpăturilor de la Porolissum. Contabilitatea va primi instrucțiuni pentru a mandata personal dr. Roska Márton, profesor universitar, Cluj, str. Bastionului 2, directorul muzeului, ajutorul acordat, mai precis să pregătească proiectul de mandat în acest sens.

Vor fi avizați:

1. Dr. Roska Márton, Cluj, str. Bastionului 2

2. Dr. Radnóti Aladár, Moigrád

Zălau, 25 octombrie 1943

Gazda, vicecomite

(eliberat 28 octombrie 1943)

XXVI. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Történeti Tára

Kolozsvár, Bátya-u. 2. Telefon: 18—05.

Szám: 49/944

Kolozsvár. 1944. február 1-én

Szilágy vármegye Tekintetes Alispáni Hivatalának

ZILAH.

Az idén nagyobb erővel szeretnénk folytatni a porolissumi ásatásokat és azokat több, szőnyegen levő kérdés megoldhatása érdekében ki is kell terjesztenünk. Bizalommal kérjük, hogy miképpen a multban az idén se méltóztassék megvonni tőlünk támogatását.

A zilahi Múzeum ügyének a fonalát sem szabad elejtenünk s hogy ebben az irányban is már az idén történjék valami, megfelelő módon rendbe kellene tétetni a kollégium részéről felajánlott termet s a már meglevő szekrényeket karba kellene tenni.

Hogy a városra és a megyére vonatkozó régészeti és történeti becsü emlékek a továbbbi elkallódástól megmentessenek, kívánatos volna, hogy a városi és községi közegek figyelmét már most hívja fel a megye és kapcsolja bele azok összegyűjtésébe. Itt nagyon kell vigyázni, hogy minden tárgyról tudjuk, hogy az honnét, melyik községből és amennyiben régészeti leletekről van szó, azok az illető község melyik határ részéből és milyen körülmények között kerültek ki.

Teleki grófnak még tavaly irtam, januáriusban jelezte látogatását. Én mindenesetre azon leszek, hogy gyűjteménye a maga egészében Zilahra kerüljön. Jó volna, ha ebben az irányban a megye is akcióba lépne.

Kiváló tisztelettel
Roska Márton
egyetemi ny. r. tanár,
igazgató,

26 Traducere:

Secția de istorie a Muzeului Național Ardelean

Cluj, str. Bastionului, 2; telefon 18.05

Nr. 49/1944

Cluj, 1 februarie 1944

Către Oficiul Înalțimii Sale vicecomitele comitatului Sălaj, Zălau

Anul acesta intenționez să continuăm cu forțe sporite săpăturile de la Porolissum și mai mult trebuie să le extindem pentru a găsi răspunsul la numeroasele probleme de pe ordinea de lucru. Vă rugăm ca încredere să urmați exemplul de anul trecut și să nu ne lipsiți în anul acesta de sprijinul atât de necesar.

Nu trebuie să neglijam nici problema muzeului din Zălau, în care privință trebuie să facem câte ceva, să punem la punct sala primită din partea colegiului și să ne utilăm cu câteva vitrine pe care le avem. Pentru a pune capăt dispariției obiectelor de valoare istorică și arheologică privind orașul și județul, ar fi bine ca județul să atragă de pe acum atenția oficialităților din oraș și din comune și să le intereseze în activitatea de strângere de material. Aici trebuie să fim atenți și să știm despre fiecare obiect de unde provine, din ce comune, dacă este vorba de o descoperire arheologică, din ce zonă de hotar a comunelor provine și în ce condiții a ajuns la suprafață.

Contelui Teleki i-am scris încă anul trecut și și-a anunțat vizita din ianuarie. Sînt de părere ca colecția lui să ajungă în întregime la Zălau. Ar fi bine ca județul să acționeze în această direcție.

(ștampilă) cu deosebit respect

Roska Márton

profesor universitar pensionar; director

XXVII. Szilágy Vármegye Alispánja.

Tárgy: Vármegyei Múzeum létesítése

2.048/1944. K. szám.

Valamennyi Főszolgabíró és Polgármester Úrnak,

Székhelyeiben.

Az Erdélyi Nemzeti Múzeum részéről a múlt év folyamán megindított porolissumi ásatásokkal kapcsolatosan felmerült egy Vármegyei Múzeum létesítésének szüksége, hogy a vármegyére, illetve a vármegye községeire vonatkozó régészeti és történeti becsü emlékek a további elkallódástól megmentessenek. A vármegye területén található és akár községek, akár magánosok tulajdonában lévő régészeti tárgyakat a létesítendő vármegyei múzeumban kellene elhelyezni.

Felkérem ennél fogva Főszolgabíró és Polgármester Urakat, hogy a hatóságuk területén lévő községek illetve magánosok tulajdonában lévő régészeti leleteket részletes kimutatásba foglalva irassák össze, amelybe feltüntetendő a régészeti tárgy birtokosának neve, a régészeti tárgy lelőhelye, a község, illetve határrész feltüntetésével, annak külön leírásával, hogy a régészeti lelet milyen körülmények között került elő. Ha a régészeti lelet magán személy tulajdonában van, a kimutatásban feljegyzendő, hogy az illető hajlandó-e a birtokában lévő régészeti tárgyat a Vármegyei Múzeum részére díjtalanul átengedni.

Jelentését jelen rendeletem vételétől számított 60 nap alatt kérem.

Zilah, 1944. évi február hó 25-én.

Alispán helyett:
vm. főjegyző.
(indescifrabíl)

27 Traducere:

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

nr. K 2048/1944

Subiect: constituirea muzeului județean

Către domnii juzi supremi și primari (din județ); la locurile de reședință

În anul trecut în urma începerii campaniei de săpături de la Porolissum de către Muzeul Național Ardelean s-a precizat și necesitatea înființării unui muzeu județean, pentru a salva de la dispariție măturile istorice și arheologice privitoare la județ și la comunele din județ. Obiectele arheologice descoperite pe teritoriul județului și aflate în posesia comunelor sau a persoanelor particulare trebuie să-și afle locul în cadrul muzeului județean pe care intenționăm să îl înființăm.

Solicit în această privință pe toți domnii juzi supremi și primari să conserie în tabele amănunțite toate descoperirile arheologice aflate în posesia comunelor sau persoanelor particulare de pe teritoriul aflat sub direcția lor autoritate, care să conțină numele proprietarului obiectului arheologic, locul descoperirii, indicarea comunei sau a zonei de hotar, descrierea obiectului și a condițiilor în care a fost descoperit obiectul. Dacă obiectul arheologic se află în proprietate particulară se va nota în tabel dacă respectivul [proprietar] este dispus să ofere în mod gratuit obiectul pentru Muzeul Județean.

Aștept raportul în decurs de 60 de zile de la emiterea ordonanței

Zălau, 25 februarie 1944

În loc de subprefect. ss. indescifrabíl. Notar șef

XXVIII. Szilágy Vármegye Alispánja.

2.048/1944. K. szám.

Tárgy: Vármegyei Múzeum létesítése.

A Ref. Wesselényi Kollégium Igazgatóságának.

Zilah.

Dr. Roska Márton egyetemi tanár az Erdélyi Nemzeti Múzeum Igazgatója a porolissumi ásátásokkal kapcsolatosan egy Vármegyei Múzeum létesítésének a tervét veterte fel, hogy a vármegyére vonatkozó régészeti emlékek a további elkallódástól megmentessenek. Hozzám intézett levele szerint a Kollégium a régészeti tárgyak ideiglenes elhelyezésére egy termet és szekrényeket ajánlott fel. A felajánlott termet és szekrényeket azonban rendbe kellene hozatni. Felkérem sziveskedjék közölni, hogy ezeknek rendbehozatási költségeire mily összeg volna szükséges?

Zilah, 1944. évi február hó 25-én.

Alispán helyett:
Dr. Sámi
vm. főjegyző.

28 Traducere

Oficiul vicecomitelui comitatului Sălaj

nr. K 2048/1944

Subiect: înființarea Muzeului Județean

Către Direcțiunea Colegiului Reformat Wesselényi, Zălau

În legătură cu săpăturile de la Porolissum, dr. Roska Márton profesor universitar, directorul Muzeului Național Ardelean a propus înființarea unui Muzeu Județean pentru a salva de la dispariție măturile arheologice revelatoare la [istoria] județului. În scrisoarea pe care mi-a adresat-o consideră că colegiul poate ceda o sală și mobilier pentru păstrarea temporară a obiectelor arheologice. Sala și mobilierul care se cedează ar trebui însă puse la punct. Vă rog să îmi comunicați care este suma necesară, de care aveți nevoie, pentru a face ordine în această privință.

În loc de vicecomite

Sámi

notar șef al județului

XXIX. Institutul de Istorie și Filozofie din Cluj al

Republicii Populare Române

Nr. 330/1949.

Cluj, 14 decembrie 1949.
Str. Bastionului Nr. 2.

Comitetul Provizoriu al Județului Sălaj
Secțiunea Gospodăriei și Ind<ustriei> locale

Zălau

La adresa d-voastră Nr. 29870 din 30 noiembrie a.c. (sosită abia astăzi, 14 dec<embrie>), am onoarea a vă răspunde că sub nici un motiv nu este permis scoaterea pietrei din Cetatea Moigradului (Porolissum) de către locuitorii comunei Jac. Cetatea Moigradului este un important monument istoric de o deosebită însemnătate pentru istoria trecutului țării noastre. El stă sub ocrotirea legilor R.P.R. și este luat în planul Academiei R.P.R. pentru săpături arheologice sistematice.

Pietrele ieșite din aceste săpături sistematice vor putea fi cedate comunei Jac pentru nobilul scop al construirii școalei. Exploatarea pietrei de către țărani înseamnă pur și simplu distrugerea acestui document istoric, lucru pe care regimul de democrație populară nu poate să-l admită. Vă rog luați toate măsurile ca acest lucru să fie adus la cunoștința populației din Jac, arătându-i-se motivele juste și patriotice pentru care nu se poate admite exploatarea cetății de către particulari.

Directorul Instituției,
Prof. C. Daicovici

DIE ARHEOLOGISCHEN BESCHAFTIGUNGEN IM KREIS SĂLAJ ZWISCHEN 1870—1950

(Zusammenfassung)

Die im dieser Artikel vorgestellten Urkunden schildern genau die Beschäftigungen der Verwaltungs — und Wissenschaftlichenbehörden, die im Kreis Sălaj zwischen 1870—1950 wirkten um den ausgegrabenen Antiken und Denkmälern vom Römischen Munizipium Porolissum im Mesesgebirge vorliebe zu bewahren und schützen.